

Samvirke

FOLKEBIBLIOTEKERNES
DEPOTBIBLIOTEK
FOLKEBIBLIOTEKERNES
DEPOTBIBLIOTEK

KL

NR. 16 - 1969 - 15. SEPTEMBER

STØRRE lighed for loven

Fra og med begyndelsen af 1970 vil hovedparten af alle danske borgere opnå langt større mulighed end hidtil for at få deres ret – også selv om den må gennemtvinges ved en domstol.

Adgangen hertil – og dermed den reelle lighed for loven – har jo alle dage i praksis været begrænset af menigmands frygt for at blive ruineret allerede af sagsomkostningerne. Det er absolut ikke nogen ubegrundet ængstelse – og da slet ikke nu om stunder, efter at advokatsalærer og andre procesomkostninger i de sidste år er gået i vejret næsten lige så stejlt som en måneraket.

Det nye, som sker nu, er at man for første gang i Danmarkshistorien vil kunne få sit forsikringselskab til at betale disse omkostninger – hvad enten man er sagsøger eller sagsøgt. De danske forsikringselskaber står nemlig foran starten af en retshjælp-forsikring.

Ordningen var ikke definitivt vedtaget endnu, da denne artikel blev skrevet, men i realiteten skulle den være sikret. Den forventes at træde i kraft 1. januar og det anses for givet, at praktisk talt alle danske forsikringselskaber går med.

Retshjælpen vil automatisk blive knyttet til tre af de mest udbredte forsikrings typer, nemlig

- den kombinerede indboforsikring eller familieforsikring. Det er den, som dækker indendørs brandskade, tab ved indbrud med mere.

- den kombinerede grundejerforsikring, normalt omfattende stormskade, vand-skade, grundejeransvar med mere.

- kombineret ansvars- og kaskoforsikring for motorkøretøjer.

Retshjælpen kommer ikke blot til at gælde nye, men også nu løbende policer. Da de fleste familier har en eller flere af de nævnte forsikringer, vil et stort flertal af landets befolkning utvivlsomt blive dækket af retshjælp-ordningen allerede fra starten.

Enkelte detaljer var endnu ikke helt afklaret, da dette nummer af Samvirke gik i trykken. Men hovedtrækkene i ordningen bliver disse:

- Retshjælpen skal omfatte alle retstvister med undtagelse af kriminelle sager og erhvervsmæssigt betonedede sager. Muligvis vil også skilsmisssager blive holdt udenfor. Man er lidt betænkelig ved det perspektiv, at et ægtepar, der har smadret indboet ved at kaste det i hovedet på hinanden, skal kunne sikre sig en billig skilsmisse ved at tegne en indboforsikring på stumperne.

- Den forsikrede vælger selv sin advokat.

- Retshjælpen dækker også, dersom sagen sluttet med et forlig, hvad enten det indgås før eller under en egentlig retssag.

- Den forsikrede får en vis selvrisiko, (antagelig 10 pct. – dog mindst 400 og højst 2500 kr.). Ordningen gør det altså ikke gratis at føre proces, men hindrer, at det bliver katastrofalt dyrt.

- Såfremt den forsikrede kan få fri proces (hvilket vil sige, at det offentlige betaler hans omkostninger) skal han udnytte denne mulighed. Dersom han taber og dømmes til at betale modpartens omkostninger, dækker retshjælp-forsikringen imidlertid – og i sådanne tilfælde er der intet selvrisiko-beløb.

Det er efter vor mening et virkelig betydeligt fremskridt, man her står overfor, og det kan ikke formidske vor glæde, at de danske forsikringselskaber har tøvet temmelig længe i denne sag.

Retshjælp-forsikringen vil bøde adskiligt på den ud fra et demokratisk synspunkt meget uheldige tilstand, at det skal være afhængigt af et menneskes økonomiske formåen, om han kan gå til domstolene, når han føler, at hans ret er trådt for nær.

De fleste vil vist indrømme, der er noget selvmodsigende i, at samfundet med stor umage og bekostning opbygger et fornemt retsapparat, omgærdet det med strenge, forfatningsmæssige garantier og lover højtideligt, at her skal alle være lige – hvorpå man tilføjer den lille, uskrevne paragraf, at det naturligvis alt sammen først for alvor gælder, hvis man har penge nok.

Sådan er det imidlertid desværre, og lovgiverne har aldrig set sig i stand til at gøre noget rigtigt ved dette problem.

Muligheden for at få fri proces og/eller gratis retshjælp i en filantropisk institution mildner uligheden noget, men disse hjælpeforanstaltninger er forbeholdt personer under en temmelig lav indtægtsgrænse. Tilbage bliver en betydelig (og voksende) befolkningsgruppe, som selv må betale omkostningerne ved en eventuel retssag – og som ikke har råd til det. For sådanne mennesker kan det blive den rene ruin at gå til domstolene, undertiden endog, hvis de vinder sagen.

Med en retshjælp-forsikring i ryggen vil man vide sig sikker på, at omkostningerne ved en proces ikke kan slå en helt af pinden, og man vil derfor være langt friere stillet i enhver situation, hvor en retssag er en mulighed.

Ikke mindst ved tvistigheder mellem en forbruger og et større firma vil dette have betydning. Hidtil har forbrugeren jo været svagt stillet, hvis firmaet foreslog en retslig afgørelse – simpelt hen fordi både han og modparten vidste, at han ikke havde råd til at føre sagen. I det øjeblik, begge parter er klar over, at forbrugeren (i kraft af sin forsikring) kan tillade sig at gå til domstolene, vil det nok i adskillige tilfælde blive lettere at opnå en mindelig – og rimelig – ordning.

Både som led i vort forsikringsvæsen og som supplement til vort retsvæsen er retshjælp-forsikringen derfor alt i alt en af de interessanteste og mest værdifulde nydannelser, man har set i mange år. Forudsat naturligvis, at den administreres efter sin hensigt.

Allerede da ideen introduceredes i Skandinavien, gjorde Samvirke sig til talsmand for, at den søgtes omplanted til dansk jord. Det var i 1961, og pioneren var det store, svenske forsikringselskab Folksam (nært knyttet til den svenske brugsforeningsbevægelse). Samvirke var dog ene om at pege på dette initiativ, og forslaget om at følge eksemplet op i Danmark mødtes med hovedrystende afvisning, ja nærmest afsky, i alle danske forsikringskredse.

En sådan ordning var, sagde de sagkyndige, slet ikke til at have med at gøre, allerede af den grund, at den ville fremkalde en syndflod af kværlantsager. Både for domstole og forsikringselskaber ville konsekvenserne være ganske uoverskuelige. Og desuden var det slet ikke nogen naturlig forsikringsopgave. Udelukket! Ikke til at tage alvorligt! lød et par af kommentarerne.

Folksams erfaringer viste noget andet, således som vi redegjorde for i en artikel for godt et år siden. Retshjælp-forsikringen giver praktisk taget ikke anledning til kværlantsager og skaber ikke problemer for hverken de juridiske instanser eller selskaberne.

Først derefter begyndte ideen at vinde gehør i den danske forsikringsverden, og et udvalg af forsikringseksperter og jurister har nu i nogle måneder forberedt den danske ordning, der i meget vid udstrækning vil svare til den svenske.

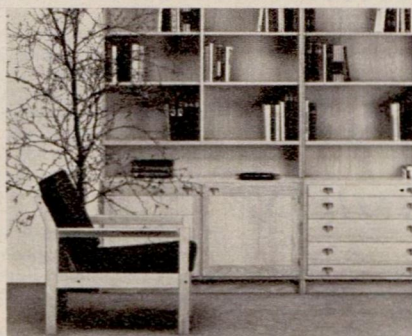
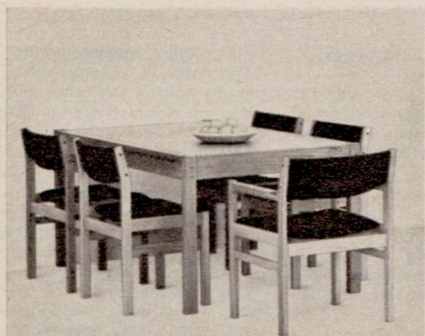
Udvalget er kommet til den opfattelse, at nydannelsen formentlig slet ikke vil øge antallet af sager ved domstolene. Måske snarere tværtimod, idet man kan tænke sig, at anvendelsen af advokatbi-stand på et tidligere tidspunkt end ellers vil øge muligheden for et forlig.

Det vil da være glædeligt, hvis det går sådan. Men i øvrigt kan det naturligvis ikke være afgørende, om sagsantallet skulle stige. Langt vigtigere er dog at have et retsapparat, hvor borgernes ligestilling ikke blot formelt, men også reelt er sikret uden hensyn til tegnebogens tykkelse.

Dette er en idealtilstand, som ikke nås fra dag til dag eller med en enkelt foranstaltning. Men rigtigt anvendt vil retshjælp-forsikringen betegne et vigtigt skridt frem mod dette mål.

FDB møbelserie til hyggebogen og spisepladsen

Sofa J 103 med læse hynder kr. 1435,00
 Lænestol J 99 kr. 567,00
 Sofabord D 45, 140 x 65 cm eller
 sofabord D 46 90 x 90 cm kr. 342,00
 Spisebord C 48 med 2 udtræksplader kr. 1004,00
 Spisestol J 97 kr. 221,00
 Armstol J 98 kr. 276,00
 Reolskab, der også leveres med høje sok-
 ler og lukkede skabe i stedet for reoler kr. 1958,00
 Lænestol J 99 kr. 558,00
 Møblerne er tegnet af arkitekt Erik Worts, og de udføres
 i lys eg. Priserne er inklusive stof.

MØBLER

ALBERTSLUND
Roskildevej 45
(01) 64 88 66

ÅRHUS
Vesterbro Torv
(06) 12 90 00

AALBORG
Skalborg
(08) 13 70 20

HOLSTEBRO
Hostrupsvej 9
(07) 42 26 77

ODENSE
Østerbro 41
(09) 11 81 11

VORDINGBORG
Marienbergvej 90
(03) 775 nr. 1655

VEJEN
Arnfredvej
(05) 36 09 44

FDB Møbler fås gennem Brugsen, Anva og HB møbelafdelinger

IKKE OMSVØB men omsorg

Andet steds i dette nummer af *Samvirke* bringer bladet en artikel, som beskriver den såkaldte D-mærkning af elektriske artikler, hvis formål er at deklarere en vis garanti for, at et eller andet produkt, enten ved salg direkte til forbruger eller ved anvendelse i elektriske anlæg, sikkerhedsmæssigt er i orden. Med andre ord er der tale om en slags „blåstempling“ i lighed med veterinærinspektionen på slagterier og slagtehus. Det er et omstændeligt apparatur med en stor stab af teknikere, som til syvende og sidst skal betales af forbrugerne gennem de afprøvningsafgifter, der lægges på varerne.

Lad det være sagt straks: Denne D-mærkning er et stort gode, som er en uundværlig bestanddel af hverdagslivets forbrugerbeskyttende foranstaltninger.

Men det er med en sådan ordning som med sundhedsvedtægterne, at den ved siden af sin primære opgave rummer muligheder for indavl af irrationelle ledsagefænomener. Faren for at omsorg skal blive til omsvøb er latent til stede.

Demko er en offentlig institution, som hviler på et ved lov fastlagt grundlag, og det er et berettiget krav fra samfundets side, at alene hensynet til det brede publikums sikkerhed er bestemmende for de afgørelser, der træffes – eller måske ikke træffes. Det kan få ubehagelige virkninger både for producenter og forbrugere, hvis en eller anden form for Vialene-vide-mentalitet, for bureaukrati eller branchebeskyttelse får indflydelse i ly af den magtkoncentration, der er samlet i institutionen.

Er der fare for det? Det kan bedst besvares med et andet spørgsmål: Er Demko's ledelse og teknikerstab virkelig så dygtige, samvittighedsfulde og indsigtsfulde, at de er andre landes tilsva-

rende organer så overlegne, at deres afgørelser i spørgsmål om udenlandske produkters værdighed til D-mærket er endelige og uomstødelige. Burde der ikke være en klageinstans?

Det er en kilde til konstant forundring og ærgrelse, at el-artikler, som i Norge og Sverige har gennemgået lige så omhyggelige prøver og undersøgelser, som bliver el-produkter i Danmark til del, ikke kan indføres lovligt til Danmark og sælges her uden at skulle gennem hele møllen en gang til. Det er i bedste fald et stykke overflødigt bureaukrati, i værste fald en fordækt beskyttelse af danske brancheinteresser, at man ikke kan forlade sig på rigtigheden af de undersøgelsesresultater, norske og svenske teknikere i forvejen er nået frem til.

Tror man her til lands, at man er mere ufejlbarlig end kollegerne på den anden side Øresund og Skagerrak? Hvis ikke, hvad er så grunden til, at der ikke gives grønt lys for mærkede el-artikler fra de andre nordiske lande, eftersom der ifølge EFTA-traktaten ikke er noget, som hedder importkontrol eller restriktioner mellem de nordiske lande. Demkos opgave er alene at føre kontrol med sikkerheden, ikke på nogen måde at gribe ind i importen.

Man kan jo gøre de undtagelser, som er nødvendige, hvis der som følge af tekniske forskelligheder i de respektive lande er påviselig grund dertil. Det er lettere at angive eventuelle undtagelser end sort-liste samtlige alle andre produkter, som af en eller anden grund ikke har opnået D-mærke-anerkendelsen.

Parolen må være: Lad os på dette område (som forøvrigt adskillige andre områder) slette de nordiske grænser og ophøre med den praksis, at højt kvalificerede fagfæller sidder på hver sin side af grænsen og vogter på hinanden. Hvem

vil stå frem og sige, at man ikke har tillid til andre nordiske fagfællers kompetence og dømmekraft?

Tilsvarende – måske endnu værre – stiller sagen sig i forholdet til Vesttyskland. Her står man overfor et land, hvis produktion af el-artikler på adskillige felter har nået et niveau himmelhøjt over vort i medfør af forskningsmæssige, udviklingsmæssige, konstruktionsmæssige og fabriksmæssige fortrin. Alligevel er der mange eksempler på produkter, som i Tyskland er godkendt efter de gældende normer, men i Danmark hindres indpas på grund af uvæsentlige detaljbestemmelser, selv om varen tjener sit formål både sikkerhedsmæssigt og brugsmæssigt.

Det er muligt, at man af handelspolitiske grunde ikke skal være mere gæstfrie overfor tyske varer end det tyske marked er overfor danske. Men hvordan denne afbalancering skal finde sted, er det ikke Demko's sag at bedømme. Demko skal alene tage stilling til produkternes sikkerhedstilstand – end ikke deres nytte-virkning.

Forpligtelsen til at overholde og respektere D-mærkningen er obligatorisk for både forbrugere og producenter – men ikke for alle. En enkelt gruppe indtager en særstilling nemlig el-værkerne i videste forstand (samlings- og operationerne inclusive). De er ikke bundet til at bruge D-mærkede produkter, men kan frit vælge, hvorfra de vil hente deres materialer.

Vi vil ikke bestride, at det er en velbegrundet undtagelsestilstand. Enhver kan forstå, at det ikke vil gavne el-værkernes produktivitet, hvis de i tide og utide skulle være nødsaget til at indhente Demko's tilladelse til at bruge materialer, som de lige så godt kan bedømme selv. Men hvorfor kan der så ikke gives dispensationer til firmabeskæftigede ingeniører og elektroteknikere, som er specialister på deres felter og ikke rangerer lavere i faglige kvalifikationer end el-værkernes folk? Det smager lidt for meget af forskelsbehandling.

Alt dette skal siges uden forklejning af respekten for den indsats, Demko udøver. Den er af uvurderlig betydning i et stadig mere teknokratiseret samfund. Men denne indsats bliver ikke ringere af at blive gjort mindre indviklet, end den er i sig selv.

Kritik af andelsprojekt:

UKLAR MÅLSÆTNING OG for høj en uddannelse

På et tidspunkt, da Danmark, Norge, Sverige og Finland tilsammen har ydet 10 mill. kr. til *det nordiske andelsprojekt i Kenya*, er der nu i nogen grad rejst tvivl om værdien af projektet, der er det største af sin art i verden.

Et uvildigt eksperthold har siden marts i år haft til opgave at foretage en vurdering af det arbejde, der indtil nu er udført i Kenya med nordiske andelsfolk som rådgivere.

Holdet har udarbejdet en ret kritisk rapport, der ikke bliver offentliggjort, for den kenyanske regering giver sit

samtykke. Det danske U-landssekretariat lader imidlertid forstå, at kritikken overvejende er rettet mod Kenyas indsats i projektet.

En nordisk delegation under ledelse af formanden for den danske U-landsstyrelse, professor Kjeld Philip, rejste umiddelbart efter at have fået forelagt et resumé af rapporten til Kenyas hovedstad Nairobi. Delegationen har ført forhandlinger med kenyanske ministre og embedsmænd om andelsprojektet på grundlag af rapportens resumé.

Det fremhæves i rapporten, at de udstationerede nordiske andelsfolk

har været utilfredse med, at Kenya ikke har formuleret arbejdsopgaverne tilstrækkeligt klart.

Professor Kjeld Philip oplyser til *Samvirke*, at Kenyas regering vil tage konsekvensen af den rejste kritik og nedsætte et udvalg af fem højtstående embedsmænd, der skal finde frem til andelsbevægelsens fremtidige rolle i landet.

Når det er sket, siger Kjeld Philip, skal der formentlig i løbet af året påny finde drøftelser sted mellem Kenya og repræsentanter for de fire nordiske lande.

Forudsætningen for, at andelsprojektet skal fortsætte med nordisk bistand udover de fem år, må være, at Kenya har brug for os, og at landet gør sig klart, hvor stor en del af produktionen og afsætningen der skal lægges ind under Kooperationen.

Rapporten udtrykker tilfredshed med de nordiske eksperters indsats i Kenya, men mener samtidig, at der er brugt for megen tid på uddannelse af de nordiske eksperter, og at uddannelsen er af for høj en standard.

– Dette forhold er dog siden blevet rettet, siger professor Philip.

Det nordiske andelsprojekt i Kenya blev igangsat i 1967 efter en henvendelse fra Kenyas regering til de nordiske lande med anmodning om støtte til opbygning af en andelsbevægelse, der skulle danne grundlaget for landets samfundsøkonomi.

Projektet skal foreløbig køre i fem år, og budgettet for denne årrække er 44 mill. kr., som skal udredes af de fire nordiske lande.

Danmark har indtil nu betalt 2,3 mill. kr., og når projektperioden slutter i 1972, vil vi have betalt knapt 10 mill. kr. På nuværende tidspunkt opholder et halvt hundrede nordiske andelspecialister sig i Kenya. I første omgang består den nordiske hjælp i at rådgive og assistere kenyannerne i at forbedre den allerede eksisterende Kooperation. Langt de fleste andelsforetagender i Kenya beskæftiger sig med omsætning og forædling af landbrugsprodukterne, men også inden for fiskeri og håndværk er der en spirende andelsbevægelse.

disse ansvarsbevidste danskere...

8 ud af 10 familier
sparer regelmæssigt op
for at have en reserve,
f.eks. til børnenes uddannelse.
Vor compliment!
Er De med på det ansvarsbevidste hold,
så kom ind og tal med os,
— vi kan gøre
meget mere for Dem
end at hjælpe Dem
til et godt rygstød.

**ANDELS
BANKEN**

— lige noget for Dem

Til mange af sine billeder bruger Jens Jensen grene, svampe og blomsterblade, så de bliver en slags relieffer.

NÆR 80 års-jubilæet SOM DIGTER

Et besøg hos den 93-årige Jens Jensen i Taps, som har skrevet tusindvis af digte og malet og solgt adskillige hundrede billeder, skønt han først begyndte på malerkunsten, da han var over 70.

Rimsmeden, legetøjsmageren, maleren og tusindkunstneren *Jens Jensen* i landsbyen *Taps* syd for *Kolding* er af bondeæt og trives bedst i stuer som sine forfædres. Han har set adskillige generationer fødes og dø i landsbyen og er stadig i fuld sving fra morgen til aften med vers, lejlighedssange, prosadigte, malerier og alskens andet. Biler kommer og kører dagen igennem, for *Jens Jensen* er kendt af det halve *Jylland* og har sjældent ro ret længe ad gangen.

– Jeg er da også kun 93 et halvt, smilede han oplagt og lod en halv cola glide indenbords. En enlig tand glimtede trodsigt i halvmørket.

– Min sidste tand. Den er jeg meget glad for, kommenterede han. – Ganske vist har jeg ikke meget gavn af den, men der er noget rart ved, at det er ens egen...

Jens Jensen har boet de sidste 40 år i *Taps*. Han flyttede dertil fra landsbyen *Astorp*, hvor han er født, nogle kilometer derfra. Altså ikke de store, geografiske udsving hvad bopæl angår, men til gengæld har han prøvet så meget forskelligt, at der er nok til adskillige liv.

– Oprindelig var jeg jo karetmager. Udlært hjemme i *Astorp*. Men jeg havde aldrig rigtig ro på mig, ville gerne prøve noget andet. En overgang var jeg tømrer...

Ved siden af var *Jens Jensen* også opfinder og lavede mange dingener, som stadig bruges. For eksempel en effektiv strygerulle af træ til at skruer fast på bordet.

– Dem lavede jeg 500 af og fik ti kroner stykket af en virksomhed i *København*. Så tabte jeg lysten, for det be-

gyndte at blive trivielt at stå og lave den ene efter den anden. Andre prøvede at gå mig i bedene og lave efterligninger – men den gik ikke. De kunne ikke få tingesterne til at fungere ligesom mine. Hæ.

Bagefter lavede jeg et apparat til jordopmåling. Det kunne måle i både alen, meter og favne og var vældig gavnligt i sin tid. Ved siden af var jeg vurderingsmand i *Kreditforeningen*. Det varede i 35 år, og jeg fik skam et pænt diplom, da jeg holdt op.

I nogle år var *Jens Jensen* også legetøjsfabrikant i større stil. Han solgte en gros og lavede det hele selv – endog værktøj som save og boremaskiner, der blev brugt til fremstillingen. – Men nu skal det jo være plastic og mekanisk alt sammen. Så det holdt jeg også op med...

Han drev en købmandsforretning i *Taps* en snes år og nåede også at komme en periode i sognerådet – valgt på en upolitisk borgerliste.

– Det blev jeg endnu hurtigere træt af. Man tror, man har så mange venner, når man bliver valgt ind. De kan hurtigt blive til de argeste uvenner. Som en mand, jeg kendte godt og skaffede et virkelig pænt, nyt sæt tøj gennem socialkontoret, fordi han trængte til det. Bagefter truede han og skældte ud og sagde, at han nok skulle få os alle sammen smidt ud af sognerådet.

Mig kan du ikke gøre det med, sagde jeg, *for jeg går selv. Hvis det her er, hvad man får ud af at sidde i sognerådet, så er det ikke noget for mig!*

Og så gik *Jens Jensen*.

Men helt fik han ikke lov til at trække sig ud af foreningslivet. Adskillige år sene-

re blev han hårdt presset til at tage formandsposten i den lokale pensionistforening, og den beholdt han i 18 år. – Men så sagde jeg også stop. Der skulle andre og friskere kræfter til. Nu er jeg æresmedlem i stedet.

Det er han forresten også af husmandsforeningen i *Astorp*, som han var med til at stifte for mange år siden.

Det kan godt være lidt svært at se, hvordan han hele sit liv også har fået tid til at skrive digte, sange og noveller, male billeder og tegne ved siden af. En overgang tjente han helt godt på at fotografere postkort – blandt andet et af to russiske krigsfanger, der var kommet illegalt over den dansk-tyske grænse. Det postkort blev i sin tid solgt over hele landet.

De færreste af hans noveller er blevet trykt, men de læses meget op i foreninger, i de senere år mest af andre end af

Jens Jensen selv. Han har skrevet tusindvis af lejligheds-sange til kunder fra hele *Jylland*, og der går næppe en dag, uden at bestillingerne strømmer ind. Man må selv komme til ham, for telefon er ikke noget for *Jens Jensen*.

– Så lægger jeg mig på divanen en ti minutters tid, og så har jeg sangen nogenlunde færdig i hovedet. Mange gange får de den med hjem med det samme.

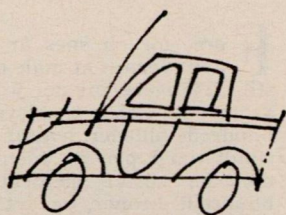
Men trods den store produktion ville det være synd at sige, at *Jens Jensen* ligefrem har spundet guld på sin digteråre. De første år tog han slet ikke noget for sine sange. Til sidst kom der så mange bestillinger, at han begyndte at tage to kroner pr. sang. Hans priser er fulgt lidt med udviklingen og er i øjeblikket helt oppe på tre kroner.

– Det sker endda, at folk bliver så glade for sangen, at de giver en hel femmer. En mand fra *Haderslev* betalte endda 20 kroner.

50 kroner er den normale takst for et pænt billede.

moderne forsikring til de rigtige priser

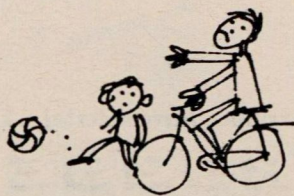
Bilforsikring
- særrabat efter 2 år

91⁰⁰

Forsikringen for personvogne under 800 kg egenvægt koster fra 91 kr. til 128 kr. i kvartalet – alt efter hvor De bor.

Præmien omfatter både ansvar og kasko og er baseret på 250 kr. selvrisiko på kasko alene. Dette tilbud om særrabat står åbent for Dem, blot De har kørt 2 år uden at belaste Deres kaskoforsikring – ansvarsskader tæller ikke med.

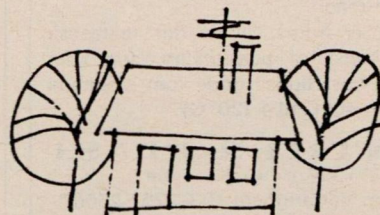
Efter kørsel med særrabat i 3 år gives automatisk yderligere præmiensættelse – ekstra særrabat.

Husstandsforsikring
ansvar og indbo

57⁰⁰

For denne årspræmie dækker MLUs husstandsforsikring brand-, tyveri- og vandskade på Deres indbo til en værdi af 40.000 kr. plus ansvarsforsikring for hele husstanden med indtil 450.000 kr. for skade på personer og indtil 100.000 kr. for skade på ting.

Villaforsikring med
insekt- og svampeskade

99⁰⁰

i årspræmie for MLUs nye villaforsikring, der sammen med bygningsbrandforsikringen dækker så at sige enhver skade på Deres hus (også garage og udhus) samt hus- og grundejeransvaret.

Denne pris (eller 66 kr. uden insekt- og svampeskade) gælder etplanshuse indtil 151 m² bebygget areal eller indtil 91 m² i anden hustype. Garage og udhus tæller ikke med ved præmieberegningen.

- en fordel for Dem

1-årige forsikringer

Her er de bom-stærke plastic-urve, der gør arbejdet langt nemmere!

JA, både i industrien, fiskeriet, landbruget og butikserhvervet er der hundredevis af rationelle muligheder for anvendelse af de bom-stærke plastic-urve fra PANTHER PLAST AKTIESELSKAB.

De vil hurtigt opdage fordelene ved brug: *Ingen reparationer. *Bekvemme håndtag, der holder. *Meget lang levetid. *Nemme at holde rene.

Kurvene er fremstillet af det fantastiske kunststof polyethylen, som tåler bidende frost ligeså godt som stegende varme ($\div 40^{\circ}\text{C}$ til $+120^{\circ}\text{C}$).

PANTHER PLAST
AKTIESELSKAB

Telefon: Vordingborg (03-775) 2500*

Pas krympet herre undertøj

STOL PÅ STØRRELSESMÆRKNINGEN, når De køber PASKRYMPET STAFET. Det er kvalitets-undertøj, der ikke kan krympe...!

Paskrympet herreundertøj - kun i

BRUGSEN

Et af sine digte mindes den aldrende poet med særlig fryd. Han skrev det, efter at han - tidligere storryger - i 40-års alderen var gået helt over til skrå. *Skråens pris* hed det, og første vers lød i sublim enkelhed:

Du store mand, som opfandt skrå
dit minde bør opfriskes.

Hvor kunne du den tanke få
at skrå er lækkerbidsken?

Flere år senere lavede han lidt om på sidste vers, så det indeholdt navnet på et kendt tobaksfirma. Digtet sendte han til firmaet, der taknemmeligt kvitterede med en kasse skrå. Det gav Jens Jensen blod på tanden, og den næste tid sendte han digtet med forskellige slutningsvers til alle de skrå-fabrikker, han kunne komme i tanke om. Det gav en god tid uden bekymringer for, at lageret af skrå skulle slippe op lige med det første. I sandhed kunst for varer!

Jens Jensen begyndte meget tidligt med sine digte. Et af hans første blev brugt i det forlængst hensovede „Ugens Nyheder“. Dengang var han 14 år.

Og så blev jeg jo så vigtig, at jeg overhovedet ikke kunne komme ned på jorden igen. Så jeg fortsatte altså med det...

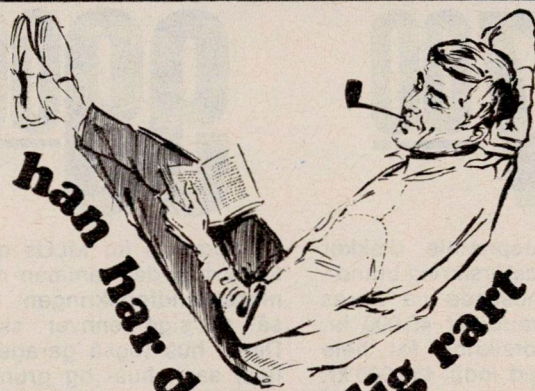
Først for en snes år siden begyndte Jens Jensen at male og tegne i større stil. „Tidligere var der jo så meget andet at lave...“ Det er blevet til adskillige hundrede billeder, hvoraf de fleste hænger rundt om i private hjem. Hans dyreste malerier koster sjældent over et halvt hundrede kroner, og det betød en overgang et sådant run på det lille hus i Taps, at han forlængst har taget det beskedne skilt ned, hvor der stod, at der var maleri-udstilling og alle velkomne til at kigge indenfor. Men folk strømmer alligevel til fra alle egne af landet.

Han har kun holdt udstilling en eneste gang. Det var på en campingplads i nærheden sammen med en ambassadørfrue, der gik for at være „rigtig“ kunstnerinde. Jens Jensen solgte alle sine billeder - ambassadørfruen ikke et eneste.

Alle slags materialer bliver brugt til hans billeder. I nogle tilfælde er de halvvejs relieffer med grene, svampe, stof og andet klistret på en malet baggrund for at få dybdevirkning. Andre er mere traditionelt lavet.

Den første tid malede jeg efter andres billeder, som jeg fandt i blade og tidsskrifter. Det gik udmærket, og mange gange lavede jeg også en kopi af et billede, folk kom med. Men en dag var jeg på besøg hos en kunstmaler ved Vejle. Han havde tidligere haft en gård, som han forsømt på det groveste. De andre bønder gik og grinte godt af det skøre hovede, indtil han en dag var berømt og fik en masse penge for sine billeder.

Jeg spurgte ham, hvordan han bar sig ad med at finde så skønne motiver. Så forklarede han mig, hvordan han gjorde iagttagelser af mange ting rundt om sig og bagefter lavede dem om efter sit eget hovede, indtil der var kommet et godt maleri ud af det. Han tilbød mig at komme og bo hos ham en uge, så jeg kunne se, hvordan han arbejdede. Desværre blev det aldrig til noget - men det fik sat mig i gang med selv at finde motiver. Og i dag foretrækker jeg at male efter naturen eller min egen fantasi fremfor efter noget, andre har lavet.

(han har Perle i piben)

-netop den Perletobak HAN bedst ka' li'...

Find den DE bedst ka' li':

CAVENDISH er aromatisk med rom
MIXTURE er mild og let krydret
FINSKÅREN er mild og let
BLENDED er mild og let
BURLEY er mættende

- der er Perle i pung,
æske eller dåse - tal
med Deres tobaks-
leverandør om de
forskellige typer.

En lille pause... en hyggelig sludder... ild på en Cecil: den er altid perfekt rullet af fyldige, mættende blended-tobakker...

...så er der tid til en Cecil

Electrolux

Z/91 - lige så effektiv som kvik og handy

**præsenterer
markedets mest
moderne støvsugere**

Ny formgivning - mere hensigtsmæssig.
Kører f.eks. på en kombination af store hjul og glidesko. Derfor ekstra nem at manøvrere.
15 % større sugeeffekt gi'r grundigere rengøring på kortere tid.
Nyt forenklet tilbehør -
men samtidig det mest alsidige.
Praktisk tænd/sluk-fodknap...
og mange flere gennemtænkte detaljer.

Luxomatic har alle tænkelige tekniske finesser

Har alt og kan alt - næsten automatisk.
Aut. ledningsoprulning.
Aut. støvindikator.
Aut. forsegling af fyldte smid-væk-poser.
Moderne hensigtsmæssig formgivning.
Vælter ikke over dortrin.
2 sugestyrker:
Supersug til gulve - Normalsug til resten.
2 kombinationsmundstykker med ialt 5 funktioner.

Fås i
BRUGSEN

Electrolux
Skandinaviens mest købte støvsuger

Det gamle fiskerlejes tid løber ud

FOTOS: MOGENS LAIER (Bork havn) og ANNIE MUNK PEDERSEN (Stenbjerg)

Bølgerne skvulper dovent gennem det lille havneindløb og dæmpes ned til små krusninger, der får et par meget døde fisk til at vugge sagte og slår regnbueskæret i stykker på en skinnende olieplet. Småfluerne kaster sig i sværme over medtagne silde-rester i en dyngede gamle kasser. Et par småpiger kommer forbi på vej hjem fra badetur med en dryppende hund i hælene. De medtagne træskure knager træet i varmen.

Der er en duft af stille forfald over stedet. Men Bork havn ved Ringkøbing fjord er også ved at have udspillet sin rolle som fiskerleje. En skæbne, den deler med adskillige andre små fiskerbyer, som udviklingen er løbet fra. Byer i tilbagetrukket dvaletilstand, hvor indbyggernes gennemsnitsalder er over 50, og hvor man kun mærker tiden når turisternes myldrer ind og bryder roen et par hektiske sommermåneder.

Bork havn er en af dem. Havnebassinet vidner om en lille gruppe fiskeres hårde slid, da de for seks år siden med egne hænder byg-

gede havnen om og moderniserede den. Det kostede 52.000 kr. og tusinder af egne arbejdstimer, som de aldrig fik betalt. Til gengæld betaler de stadig af på de penge, de dengang lånte til materialerne.

Fliden og viljen var ikke tilstrækkeligt. De gode fiskepladser lå lidt for langt væk, havnen var for lille. God nok men ikke effektiv nok. De store fortjenstmuligheder lå andre steder, og de unge rejste til Hvide Sande, Hanstholm og Esbjerg. Tilbage er 28 fiskere, næsten alle over de 60, der kæmper forbitret for i det mindste at beholde retten til den havn, de selv har bygget. Der er kommet sommerhuse til egnen, og de første ejere var så heldige at kunne leje et par pladser til deres både. Nu vil andre også til.

— De kan bygge deres havn ved siden af. Det måtte vi gøre, lød det tørt fra 73-årige Lykke-Søren, der lå på knæ i bunden af en aldersstegen men særdeles funktionsdygtig jolle og tætnede den.

— Nu tror jeg nok, den holder vandet ude, Jens. Jens er 77, bådens ejer og ramsaltet fisker, der sejler ud hver dag fra tøbrud til jul med sine garn. Store-Jens kaldet for passende at skelne ham fra lejets to øvrige Jenser.

— Det er ikke så slemt. Og det er såmænd ikke så meget vintervejret som isen, der holder os hjemme fra januar til marts. Bare der kommer det mindste lag is på vandet, er det sket. Den skærer igennem bådsiden som en sav.

Det måtte nogle af lejets andre fiskere sandede for et par år siden. De ejede en lille kutter, og de regnede ikke med, at der ville ske noget, fordi islaget var papirtyndt. De sejlede over mod den anden side af fjorden, men endnu inden båden var nået helt over, havde isen skåret gennem bundbrædderne. Vandet fossede ind, og mandskabet måtte bruge pumperne på fuld kraft for at komme sikkert i land. I dag er båden beklædt med glasfiber — men den sejler ikke mere ud, når der er is.

bådene må hales op på stranden.

Fisketransporten foregår mange steder stadig med hestevogn.

Sørens hus var lavloftet og hyggeligt. Vi sad i den lille stuetilbygning af træ, der ligger lige ud til havnepladsen. Store-Jens og Jens Degn (Benjamin på 67) var taget ud for at sætte garn til næste dags fangst. På en eller anden måde var der noget bekendt over stuen...

Det viste sig at være en lille trinbrædtsbygning fra den nedlagte privatbanestrækning Nr. Nebel-Tarm. Søren købte den for 300 kr. og fik en dejlig stue ud af det.

Det ville være umuligt at forsørge en familie for det, de fiskere og andre som dem over hele landet får ud af deres arbejde. De klarer den, fordi forbruget er lille og folkepensionen en god hjælp.

Indtil for et par måneder siden var der fem kilometer fra havnen til den nærmeste købmand. En pølsevogn sørgede for det mest livsnødvendige. I juni åbnede en campingplads nær havnen, og med den kom også købmanden.

Kystfiskerne har samme problemer som de små fjordfiskerbyer. Hanstholm havn, der var en tvingende nødvendighed, hvis fiskeriet skulle være rationelt, ødelagde samtidig eksistensgrundlaget for en række små samfund langs den nordvestjyske kyst. Som fiskerlejer betragtet er de ved at uddø og oplever kun en kortvarig opblomstring i turistsæsonen.

Stenbjerg nord for Hanstholm hører til dem. For bare et par år siden var det en lille, men driftig by med 13 travle små kystfiskerbåde på op til 15 tons. De havde ikke brug for en havn, men blev i stedet trukket op på stranden af et ophalingsspil. I dag er der tre tilbage. Fiskeriet er næsten gået i stå. Ophalingsspillet bruges kun meget lidt – men det er stadig dyrt at vedligeholde. Staten betaler endnu tilskud – men det er kun et spørgsmål om tid, før det hører op. Det vil gøre det endnu sværere for de tilbageblevne fiskere, at få det til at løbe rundt.

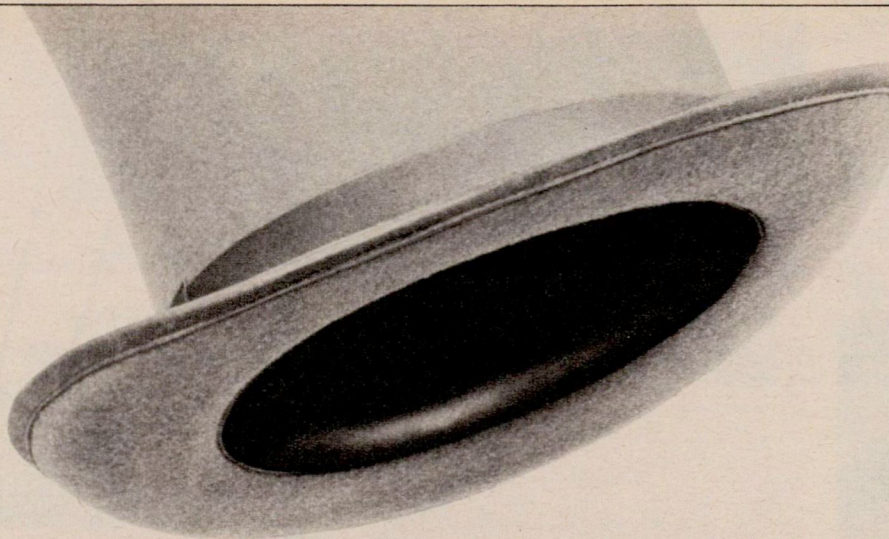
I mange tilfælde kan de ældre fiskerfamilier blive et socialt problem. Deres normale

erhvervsmuligheder har måttet vige for fremskridtet, og det vil være meget vanskeligt at omskole dem til andet erhverv. For ikke at tale om de store menneskelige problemer, det ville volde at flytte ældre mennesker fra et sted, hvor de har boet hele deres liv.

I mellemtiden fortsætter de sidste fiskere deres arbejde som deres fædre og bedstefædre før dem. Arbejdsmetoderne har ikke ændret sig synderligt, bortset fra at der er kommet motorer i både og ophalingsspil.

Selv transporten af fisk gør svundne tider lyslevende: Det foregår stadig med hestevogn adskillige steder.

Da Hanstholm havn blev bygget, var det meningen, at den skulle kunne opsuge kystfiskeriet fra fiskerlejerne i nærheden. Det er sket i betydelig mindre omfang, end man regnede med, fordi de små kystfiskerbåde ikke er velegnede til fiskeri fra havn. Fra sagkyndig side regnes idealstørrelsen for kut-

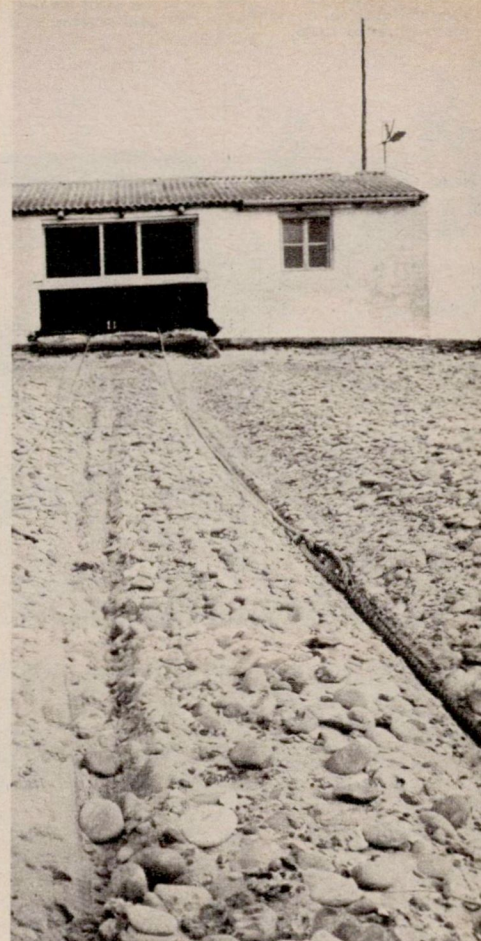

**vi Look rygere er på hat
med hele verden**

Flere og flere foretrækker de lange cigaretter -
Look er smagen i dag.

Look er rullet
fast og fyldigt **760**

Trosserne fra ophalingsspillet slæber
stadig furer i det stenede sand. Men
det varer næppe mange år, før de lig-
ger stille for altid.

tere til fiskeri fra havn at ligge et godt
stykke på den anden side af de 100 tons.

Men nogle af de mindste fiskerbyer har
overlevet – simpelt hen ved at investere i
et omfang, så man selv kunne gå over til
rationel, industripræget stordrift.

– Tag til Thorsminde, hvis du vil se
forfald, rådede en ven, der hævder at
være kendt i det vestjyske. Han havde
været der for et par år siden.

Altså tog jeg til Thorsminde ved Vest-
kysten og så – ikke en by i forfald men
i rivende udvikling. Ved en stor, moderne
havneplads kørte biler frem og tilbage.
Vejmaskiner var ved at asfaltere brede
til- og frakørsler. Små kuttere tøffede
uafbrudt ud og ind af havnen.

45 kuttere – de fleste på 20 tons og der-
over – hører fast til i Thorsminde. Men
havnen benyttes også af adskillige andre
fiskere. Vi mødte folk fra Hvide Sande,
Esbjerg, Hundested og mange andre ste-
der. For det er en god havn, Thorsminde
har givet sig selv.

For bare nogle år siden var situationen
en anden. Der var det samme antal kut-
tere – men det var umuligt at drive fiske-
riet rigtig rationelt. Dengang lå havnen
nemlig i Nissum fjord, forbundet med Ve-
sterhavet gennem en sluse. Kutterne måt-
te være specialkonstruerede, for deres
master skulle lægges ned, hver gang de
passerede slusen. Det betød også, at både
fra andre havne sjældent lagde til ved
Thorsminde.

Men i stedet for at lade udviklingen løbe fra sig, tog fiskerne chancen og byggede sidste år en stor, moderne fiskerihavn. Det var en investering, som lykkedes over al forventning og satte indtjeningsmulighederne for en energisk fisker betydelig i vejret. I Thorsminde er der ingen beklagelser over, at de unge flytter andre steder hen. De fleste bliver, hvor de er, for huslejer og øvrige leveomkostninger er stadig forholdsvis små.

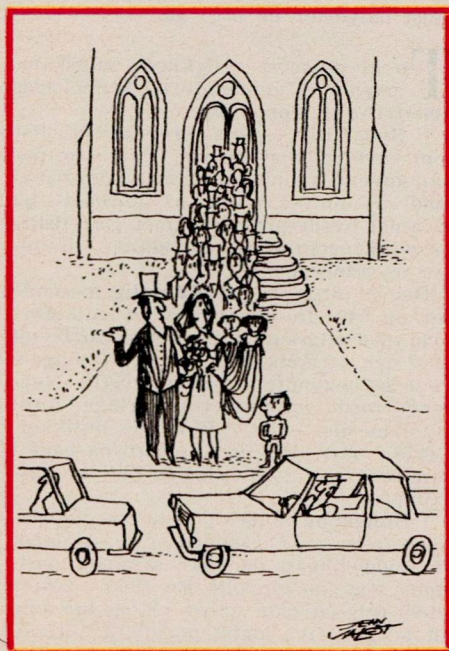
I Thorsminde fandt man altså i tide ud af, hvad der er ved at ske: Det håndværksmæssige fiskeri dør ud, fordi der ikke er penge nok i det. Vore dages fiskere vil ikke leve spartansk i beskedne hytter — og meget mere kan der sjældent blive råd til, hvis man skal klare sig med det, de gammeldags former for fiskeri giver. Store både, masser af mandskab og masser af fisk er sagen i dag. Fiskeriet er som så mange andre brancher ved at udvikle sig til en knaldhård, effektiv industri — for det er det eneste rentable.

Men det betyder samtidig, at vi i dag er ved at have de sidste muligheder for at opleve en „rigtig“ fiskerby med skæve små huse, krogede gader og barkede, gamle søulke med et udtømmeligt lager af vilde eventyr.

Det er afslutningen på en epoke, vi er vidne til i øjeblikket. Der kommer ikke flere fiskere i de små fiskerbyer, hvor fattigdom og idyl ofte gik hånd i hånd. Til gengæld er idyllen blevet penge værd for en anden storindustri: Turismen. I sommersæsonen udlejes og sælges tusinder af gamle fiskerhuse for store summer. Mange af dem bliver moderniseret, stråttækt og pyntet op til en glans, de aldrig tidligere har kendt.

Langsomt forvandles de små fiskerlejer til rekreations- og legepladser for de store byers stressede befolkning. I kølvandet kommer pølsevogne, isboder, cafeteriaer, vandcykler og speedbåde.

Man skal snart skynde sig, hvis man vil opleve det, som det var engang.

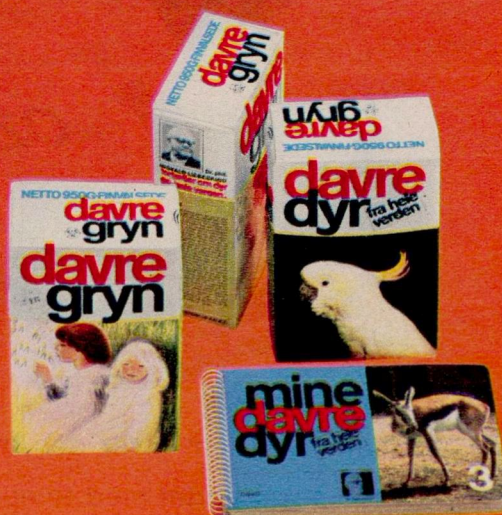

Får Deres børn en god morgenstart hver dag?

-ellers prøv med Davre Gryn!

Lad Deres børn begynde dagen med en skudelfuld dejlige nødderistede Davre Gryn, fyldt med protein, jern, fosfor, B¹ vitamin og alt, hvad der ellers gi'r en sund morgenstart. På pakkerne fortæller dr. Lieberkind om alle de festlige Davre dyr fra hele verden — og Brugsen har den flotte samlebog til kun 1 krone!

* Davre Gryn — fra en af forbrugernes egne fabrikker — fås kun i Brugsen! Så kvalitetskontrollen er naturligvis i orden... Derfor går De godt i byen, når De går efter Brugsens egne varer. Der er ikke sparet på kvaliteten — kun på prisen!

BRUGSEN

NYHEDSRABAT SPAR 6 KR

dixan

**6 KG
TROMLE**

- Specialmidlet som giver den hvideste maskinvask.
- Eneste vaskemiddel med temperatur-automatic – regulerer skumhøjden.
- 6 kg tromlen vælter ikke og holder vaskepulveret tørt.
- dixan skåner Deres kostbare vaskemaskine for skadelige aflejringer.

Henkel

For et par år siden forsøgte myndighederne på *Philippinerne* at give en befolkningsgruppe et hårdt tiltrængt proteintilskud ved at dyppe en ladning ris i et bad bestående af vitaminer og andre næringsstoffer. Den specialbehandlede ris blev blandet op med et mange gange større kvantum almindelig ris og solgt, men anstrengelsen for at give befolkningen et kosttilskud viste sig forgæves.

Husmødrene pillede simpelt hen de præparerede riskorn fra og smed dem væk, der havde en ganske svag misfarve. For befolkningen er gennem århundreder vænnet til, at ris har den farve, ris skal have – og ingen skulle fortælle philippinske husmødre, hvordan god ris skulle se ud!

Dette eksempel fortæller lidt om, hvor svært det er at ændre folks spisevaner. Hvad vi jo også kender herhjemme fra. Tænk blot på det ramaskrig, der ville rejse sig, hvis f. eks. danskernes kartofler og sovs blev lyst i band.

Endnu sværere er det at ændre en ulandsbefolknings spisevaner, der er mere præget af traditioner og taburegler.

De traditionsbestemte spisevaner er en af de væsentligste årsager til, at op mod halvdelen af jordens befolkning lider af proteinmangel og fejlernæring, skønt det er muligt at fremstille de livsnødvendige proteinstoffer for kun ca. 2,50 kr. pr. kg, og skønt der årligt anvendes 30-40 millioner tons proteiner til kreaturfoder og markgødning. Denne mængde svarer til de såkaldte olieplanter fra godt 60 millioner tons oliefrøplanter, hvis næringsværdi sultne og underernærede menneskemaver har meget større behov for.

Proteinmangel kan blandt andet medføre, at man bliver mere modtagelig over for sygdomme, at det ikke er muligt at præstere en ordentlig arbejdsindsats, og at børn underudvikles mentalt, hvilket ikke kan indhentes senere. (Hårdest har disse proteinmangel-sygdomme ramt *Biafra*).

Derfor gøres der en stor indsats for at få befolkningen i ulandene til at spise de billige, kunstigt fremstillede proteinstoffer, men hidtil har forsøgene været kørt med vekslende held. Ialt er der blevet lanceret en halv snes „proteinretter“, højst halvdelen er slået an.

To af de mest vellykkede salgskampagner er gennemført i henholdsvis *Sydafrika* og *Hongkong*.

I *Sydafrika* sælges proteintilskuddet som en forudkogt melret, *Pronutro*, der kan anvendes som morgenmad eller baby-mad. *Pronutro* består af jordnød- og soyamel, hvedespirer, majsme, gær, fiskeproteinkoncentrat og forskellige vitaminer og mineraler.

Det er altså en overordentlig nærende ret, og i første omgang havde man stort held med salgskampagnen, som var rettet mod den afrikanske del af befolkningen. Men så begyndte salget at svigte. Negerne troede, produktet var ringe, fordi det ikke blev solgt i de hvides butikker. Derfor markedsføres *Pronutro* nu både i den sorte og i den hvide befolkningsgruppe.

I *Hongkong* sælges proteinerne på flaske som en slags læskedrik, *Vitasoy* (lavet af soyabønner), der har samme konsistens som kakaomælk. En flaske koster 30-40 øre, og man håber nu, at børnene vil bruge deres lommepege til *Vitasoy* i stedet for slik.

I flere sydamerikanske lande har man forsøgt at sælge en anden proteindrik, *Incaparina*, der består af 58 procent kogt majs, 38 procent bomuldsfrø eller soyafrø, 3 procent gær og 1 procent kalk og vitaminer. Incaparina koges med vand og sødes med sukker, hvorefter det i næringsværdi svarer til et glas mælk med ekstra vitamintilskud.

I *Nicaragua* blev Incaparina solgt i forbindelse med en storstilet humanitær indsats igangsat af en række læger. Salget blev imidlertid ingen succes, og det samme var tilfældet i *El Salvador*, hvor et stort fødevarerfirma stod bag kampagnen.

Mens befolkningen i *Nicaragua* ved

ske proteiner, der er langt de billigste, men der tilsættes også animalske proteiner i koncentratform. For kun animalske proteiner indeholder samtlige livsvigtige aminosyrer. Hvis der blot mangler en enkelt af de livsvigtige aminosyrer, går opbygningen af vævet i stå.

En tommelfingerregel siger, at vi hver dag skal have et gram protein pr. kg legemsvægt – dog betydeligt mere til børn. De har behov for 40-50 gram protein hver dag – også spædbørn – hvilket vil sige, at dagsrationen til et barn kan produceres for ca. 10 øre.

En undersøgelse, foretaget af komiteen for verdensfødevarerprogrammet, vi-

Herhjemme er vi nu også gået med i kampen mod proteinmangelen i ulandene. For kort tid siden fik professor, dr. techn. *Robert Djurtoft*, Danmarks tekniske Højskoles afdeling for biokemi og ernæring, af Styrelsen for teknisk samarbejde med udviklingslandene bevilget knap 100.000 kr. til forskning af ulandenes ernæringsproblemer.

Projektets formål er at finde frem til metoder, der kan få proteinstoffer til at fremtræde så appetitvækkende som muligt i de egne af verden, hvor proteinmangelen kun kan bekæmpes gennem et tilskud til normalkosten. I første omgang er det tanken at indhente oplysninger fra udlandet, så vi herhjemme kan få så megen erfaring, at det bliver muligt at igangsætte egen forskning og laboratoriearbejde.

– Der er gjort mange forsøg på at lave proteinrige levnedsmidler af planteproteiner fra f. eks. bomuldsfrø, majs og soyabønner siger professor *Robert Djurtoft*. Det færdige resultat indeholder ofte op til 50 procent protein, og så er det svært at få en god smag frem, da disse proteiner i sig selv smager gråt i gråt og er uden særlig karakter. Dertil kommer, at proteinerne ofte skal indtages i ulandene i stegende hede under en glohed sol, og så er det ekstra nødvendigt med noget til at skærpe appetitten.

Robert Djurtoft vil først koncentrere sig om de planteproteiner, der udvindes af soyabønner. Når olien er presset ud af soyabønnen, bruges kagen som kraftfoder eller som kunstgødning, og især det sidste er en helt urimelig anvendelse i de lande, hvor befolkningen mangler proteiner. Efter oliepresningsprocessen er der imidlertid en bismag, som gør soyakagen uegnet til menneskeføde, og den danske forsker vil nu undersøge mulighederne for at fjerne denne bismag. Soyafabrikkerne fremstiller allerede et mere forædlet produkt, der anvendes i madlavningen.

Måske vil vi kunne lære noget om soyaens udnyttelse af japanerne, der i gennemsnit spiser godt 1 liter soya-sovs om måneden. I Japan, hvor man hælder soyaen ud over ris, findes der store „soya-bryggerier“, og menigmand slæber soya hjem fra købmanden i store dunke, som vi herhjemme i gamle dage hentede petroleum.

Denne soya-sovs er en af de væsentligste årsager til, at japanerne – trods deres ensformige riskost – ikke i større grad har proteinproblemer. Japan er også det eneste land, hvor man i århundreder har spist tilberedte proteinretter. Den mest kendte hedder *Miso* og anvendes hovedsagelig som morgenret for børn. *Miso* består af kogte soyabønner, hvori der er startet en gæring ved hjælp af skimmel. Foruden aroma danner skimmelen tit aminosyrer af den type, der er hårdest savnet.

– Måske kan vi bruge nogle af japanernes erfaringer med soya til at fremstille en proteinret, som ulandenes befolkning vil spise, slutter professor *Djurtoft*. Det er ikke nok blot at sigte på hjælpeprogrammerne. Der må indarbejdes en naturlig ændring af ernæringssituationen, og det kan kun ske ved at præge madlavningen på en måde, så den enkelte lille husholdning ændrer de traditionsbestemte og tabulydte vaner. Det sker ikke uden brug af en god portion psykologi. Psykologisk prægede salgskampagner er nødvendige for at udrydde proteinmangelen i ulandene.

K. B.

Dansk forskning

skal give U-LANDENE en bedre appetit på den rigtige mad

Et menneskes daglige proteinbehov kan dækkes for en tiøre eller to. Alligevel lider hundreder af millioner mennesker under proteinmangel – bl. a. fordi de særlig proteinrige næ-

ringsmidler, man har fundet frem til, i regelen ikke smager af noget særligt, samtidig med at de ofte støder an mod gamle spisevaner og psykologiske hæmnin-

Som et bidrag til at overvinde denne hindring i kampen mod sulten startes nu en dansk forskning, hvis formål er at gøre proteinstofferne mere appetitvækkende, end de tidligere har været.

præsentationen af Incaparina blot sagde „nåh“ og hurtigt holdt op med at købe det nye produkt, skyldtes fiaskoen i *Salvador* at emballagen med Incaparina så ud som medicin og ikke som fødevarer.

Man har prøvet at sælge proteinretter i ulande i alle verdensdele. I *Indien* kan det fås under navnet *Multi-purpose Food* (mad til mange formål), der er lavet af jordnøddeskager. Proteinerne kan indtages som kiks, morgenmadsret og baby-mad.

I *Afrika* sælges blandt andet *Arlac* (jordnødder og skummetmælk), *Amama* (jordnøddemælkpulver) og i *Indonesien* *Saridele* (soya og sesamplanter).

Som oftest anvendes således vegetabil-

ser, at ulandene har et gennemsnitligt proteinbehov på 62 gram pr. indbygger pr. dag. I mange lande ligger forbruget langt under dette gennemsnit.

Noget af denne proteinskævhed vil blive rettet op af Verdensfødevarerprogrammet, der på sit to-årige budget 1969-70 disponerer over 140 millioner dollars. Endvidere forhandler man med fællesmarkedslandene om et tilskud af mejeriprodukter til en værdi af 25 millioner dollars.

Foruden internationale hjælpeorganisationer arbejder også ulandenes egne regeringer og andre med fremstilling og forædling af kunstigt udvundne proteiner.

Væk
mundten
med
Macs...

-man ser det straks...

hvidere, stærkere tænder - friskere smil!

**MACS tandpasta gør gule tænder hvide og
giver friskhed, renhed fra morgen til aften.**

* indeholder den fluor,
tandlægevidenskaben anbefaler.

spearmint
eller
peppermint
...VÆLG SELV!

Hvad alle bør vide

Ægteskabsloven begynder i regelen først at interessere folk den dag, de vil ud af et ægteskab. Det er ofte vel sent - og temmelig mange får anledning til at fortryde deres uvidenhed. Med ca. 7000 skilsmisser om året har Danmark som bekendt en slags verdensrekord på dette område.

- Trods de mange skilsmisser finder jeg det dog direkte livsfarligt at flytte sammen i et ægteskabslignende forhold uden papirer, siger landsretssagfører Lilli Hornbak, en af Københavns mest benyttede skilsmisseadvokater (4-500 sager om året). Der kan opstå store vanskeligheder med bolig, børn og fællesboets deling, hvis et ugift par efter nogle års samliv går fra hinanden.

Børnene tilfalder i denne situation altid moderen, og lejligheden den af parterne, i hvis navn den er indregistreret - uanset hvem der er mest egnet til at varetage forældremyndigheden og uanset hvem, der har det største boligbehov. Ved delingen af fællesboet er det nødvendigt at gå direkte til landsretten for overhovedet at få fastslået, om der foreligger sameje, og derefter går turen videre til skifteretten for at få fastsat den brøk, boet skal deles med. Ægteskabsloven siger halvdelen til hver, når der er tale om et lovformeligt ægteskab, men det er langt fra sikkert, at resultatet bliver det samme, hvis man har levet „på polsk“.

Sager af den art giver både parterne og myndighederne hovedbrud. Derfor håber politikerne, at den modernisering af ægteskabsloven, som sker med en række ændringer fra 1. januar 1970, vil give ungdommen mod på trods alt fortsat at gå til præsten eller giftfogeden. De nye regler har dog naturligvis betydning ikke blot for unge i giftetanker, men også for dem, der allerede er smedet i hymens lænker - og vel nok allermest for dem, som spekulerer på at slippe ud af disse lænker.

før ægteskabet eller skilsmissen

Lettere for faderen at få forældremyndigheden

En af de paragraffer i loven, der i den senere tid har givet anledning til størst debat, vedrører *forældremyndigheden*. Her er der sket to ændringer. Bestemmelsen om, at børn under to år altid tilfalder moderen – medmindre særlige omstændigheder er til stede – er faldet ud. Det samme er skyldsproblemet. Tidligere hed det i loven, at såfremt begge forældre skønnedes lige egnede, tilfaldt forældre-

myndigheden den af parterne, som *ikke* var skyld i ægteskabets skibbrud. En bestemmelse, som domstolene dog ikke har lagt synderlig vægt på i de senere år.

Ved tildelingen af forældremyndigheden lægges der fortsat vægt på barnets tarv, og fædre har i dag meget større chancer for at få forældreretten end tidligere.

– Jeg har haft at gøre med ægteskabs-sager i 15 år, og i begyndelsen var det et helt særsyn, når fædre fik tilkendt forældreretten, siger landsretssagfører Lilli Hornbak. Nu er det blevet meget mere

Den unge akademiker, som løber fra den kone, der har forsørgt ham under studierne, går strengere tider i møde. Det er en enkelt af konsekvenserne af en række ændringer i ægteskabsloven, som træder i kraft til nytår, og som også på andre og mere betydningsfulde områder forandrer de juridiske rammer omkring det ægteskabelige samliv og dets opløsning. En specialist i familieret, landsretssagfører Lilli Hornbak kommenterer de vigtigste nye bestemmelser.

almindeligt. De fleste mænd er dog stadig ikke interesseret i at få forældremyndigheden, men denne indstilling vil sikkert ændre sig endnu mere...

Bedre uddannelsesmuligheder for den fraskilte hustru

I spørgsmålet om *hustrubidraget* er der sket afgørende ændringer. Der kan nu tages hensyn til, om hustruen har brug for støtte til en uddannelse eller lignende. I stedet for at få tildelt et underholds-

everton - det er den vi kan li'
mild og god i piben dagen lang..!

Byd på bouillon i aften!

Overrask familien eller Deres gæster med en kop varm og styrkende bouillon med æggeblomme:

Opløs 1 blok MAGGI Ekstra Kødskraft i $\frac{1}{2}$ l kogende vand, smag evt. til med et glas tør sherry. Serveres med en rå æggeblomme ved hver portion.

Så enkelt er det - og De kan tro, det smager.

mere saft og kraft med

MAGGI ekstra kødkraft

- når De laver tomatosuppe:
Kom en MAGGI EKSTRA KØDKRAFT i Deres egen, hjemmelavede tomatosuppe - så bli'r den endnu mere velsmagende!

- når De laver stuvet hvidkål:
Rør en MAGGI EKSTRA KØDKRAFT i den stuvende hvidkål - det gi'r ekstra kraft - og en ny, vidunderlig velsmag!

- når De koger løse ris:
Kom en MAGGI EKSTRA KØDKRAFT i kogevandet og server løse ris på en helt ny måde - ris, der smager af mere!

bidrag uden tidsbegrænsning, kan hustruen formentlig i stedet kræve et større beløb over et til gengæld kortere tidsrum, så hun selv kan bekoste en uddannelse.

Den nye regel ventes fortolket, så både unge og midaldrende fraskilte kvinder kan kræve uddannelseshjælp. Den vil blandt andet få betydning for de unge kvinder, der slider i det som ufaglærte, mens manden læser. Det sker hvert år i snesevis af sådanne ægteskaber, at manden siger farvel og tak, når han har fået sin eksamen.

- Der er her tale om en virkelig forbedring af loven. Jeg har haft mange af den slags uheldige tilfælde, og selv om jeg er imod ordet bitter, kan jeg godt forstå de unge kvinders bitterhed over at have slidt i det for at holde hjemmet oppe, hvorefter manden forlader dem med eksamenspapirerne i hånden, siger lrs. Lilli Hornbak. Nu får disse kvinder også mulighed for en uddannelse.

- Vi må heller ikke glemme de kvinder, der aldrig får en uddannelse, fordi manden kræver de skal være hjemmegående. Mange mænd ønsker den service, som kvinder med udearbejde ikke er i stand til at give. Derfor forstår jeg heller ikke Dansk Kvindesamfunds forslag om helt at droppe underholdsbidraget. Her ved ville man prisgive alle de 40-50 årige, der ikke har haft de yngre kvinders uddannelsesmuligheder.

En anden lovændring, der begunstiger kvinderne, omfatter ægtepagt og særeje. Det lyder utroligt, men hvert år underskriver et stort antal kvinder en ægtepagt uden at vide, hvad de går ind til. Mange sætter deres navn under ægtepagten samtidig med, at de underskriver bryllupspapirerne. Det sker, at der her er tale om et gennemtænkt træk fra mandens side, og at han udnytter hustruens lykkerus til at sikre sig selv økonomisk. Hvis kvinden så er hjemmegående uden uddannelse, er hun meget vanskeligt stillet ved skilsmisse.

Derfor er der nu blevet oprettet den såkaldte „urimeligt ringe-regel“. Den siger, at selv om der er ægtepagt og særeje, kan dommeren bestemme, at den anden part skal have et beløb ud over eventuelt hustrubidrag for ikke at blive stillet urimeligt ringe.

De mange misforståelser omkring ægtepagt og særeje har rejst krav om, at udfærdigelsen af sådanne dokumenter skal finde sted under overvågning af notar - altså på en offentlig institution. Denne fremgangsmåde anvendes blandt andet ved underskrift på testamenter. Notaren kan så forklare parterne, hvad de går ind til ved at underskrive en ægtepagt.

Utrolig uvidenhed

- Folk glemmer, at når de går fra hinanden, er der ikke så mange røde roser tilbage, fortsætter lrs. fru Lilli Hornbak. Mange har overhovedet ikke kendskab til deres rettigheder, og det er utroligt, at viden om den nye skifteløvs bestemmelse

ser heller ikke er mere udbredt, skønt den nu er adskillige år gammel.

Landsretssagføreren hentyder her først og fremmest til nyordningen om, at *fast ejendom* ved skilsmisse nu også kan tilkendes hustruen, selv om ejendommen står i mandens navn. Det er en ændring, der kan betyde kolossalt meget i dag, hvor så mange har parcelhus og sommerhus.

Hvis hustruen ikke kan betale manden ud, er det muligt at få en afdragsordning med skifteretten på lempelige vilkår. I en konkret sag, hvor hustruen skulle udrede 73.000 kroner, bestemte skifteretten således, at kun 15.000 kroner skulle betales kontant – restbeløbet på et pantebrev over 10 år med kun 5 procent i rente og 3 procent i afdrag.

For de fleste er det lige så ukendt, at fidusen med at *gifte sig for pengenes skyld* faktisk er blevet helt udraderet. Den nye skiftelov siger nemlig, at ved skilsmisse efter kortvarige ægteskaber (det er blevet fortolket som op til ca. fem år) er det muligt at *skifte ved det, som blev indbragt i ægteskabet*. Det vil sige, at hvis en smart, men fattig pige gifter sig nogle millioner til, vil hun ved skilsmisse kun få tilkendt de værdier og effekter, som hun bragte med ind i ægteskabet.

Enhver har nu også (mod ægtefællens protest) ret til skilsmisse, når *samlivet har været ophævet i tre år*. Hittil har praksis været seks-syv år – for få år siden helt op til 10 år og dette lange åremål gav ofte anledning til, at der blev „handlet“ med disse regler. Hvis for eksempel manden fandt en anden og flyttede hjemmefra, kunne hustruen sige: – OK, jeg går kun med til skilsmisse på de og de betingelser – ellers må du vente seks-syv år. Nu har enhver ret til skilsmisse efter de tre år.

Utroskab og skilsmisse

Et fagligt udvalg bestående af jurister har indstillet til politikerne, at man i den nye ægteskabslov helt slettede paragraffen, der giver ret til skilsmisse på grund af utroskab. Denne indstilling har politikerne ikke fulgt – i stedet er der indført en noget svævende bestemmelse, der siger, at *hvis hensynet til børnene eller andre vægtige grunde taler herfor, kan der i stedet for skilsmisse gives separation*.

– Hvordan denne bestemmelse vil blive tolket i praksis, aner vi intet om. Det er et åbent spørgsmål, som vi alle er meget spændte på, siger lrs. Lilli Hornbak. Selv tror jeg ikke, den vil få videre betydning. I forhold til så mange andre uoverensstemmelser i ægteskabet finder jeg, at utroskab har ringe betydning i dag, hvor der råder en friere moralopfattelse end tidligere. Men mange kvinder kommer stadig løbende og forlanger skilsmisse, fordi de har opdaget, deres mand er utro. I de fleste tilfælde får man dem dog overtalt til at nøjes med separation – det er dog meningsløst at ødelægge et måske ellers godt ægteskab på grund af lidt utroskab.

Kortere separationstid, men stadig måneders venten før separationen

Separationstiden bliver kortere. Den har hidtil været halvandet år, dog 2½ år hvis den ene af parterne nægtede at gå med til skilsmisse. Nu er separationstiden nedsat til kun et år, så en skilsmisse bliver nu en hurtigt ordnet affære. I mange tilfælde vil det ene år dog sikkert ikke slå til, da alene spørgsmålene om bodelingen og fastsættelsen af bidragenes størrelse ofte trækker ud et års tid.

Noget andet er ventetiden før separationen. Fra ægteparret første gang konsulterer en advokat, til det står med separationspapirerne i hånden, går der i hvert fald 3-5 måneder – et par måneder ekstra, hvis der ansøges om fri proces. I dette tidsrum bliver parterne undertiden boende sammen. Det kan selvfølgelig føre til megen chikane, nervøse sammenbrud og så videre, men ingen af ægtefællerne ønsker at flytte fra en lejlighed, som vedkommende håber at få tildelt – eller fra børnene.

En far eller mor taber ikke juridisk retten til at få børnene ved at flytte, men rent faktisk står vedkommende meget svagt, da der måske går et par år, inden sagen afgøres endeligt ved dom. For at børnene ikke skal blive kastehold mellem forældrene, giver den nye lov dommeren ret til at træffe en foreløbig afgørelse om forældremyndigheden.

Det er således vigtigt at fremme eks-peditionsgangen, og blandt andet derfor har man også ændret reglerne for mægling. I dag kan kværlanter let forhale en sag trekvart år ved at udeblive fra mægling og betale de mindre bøder, som myndighederne i så fald indkræver.

Efter 1. januar er der mulighed for at stævne en person, hvis han/hun ikke møder til mægling efter senest to indkaldelser.

Den nye ægteskabslov byder også på en række andre mindre ændringer. Alligevel kan der i løbet af få år ventes en endnu dyberegående revision af såvel reglerne for ægteskabs indgåelse og opløsning som af bestemmelserne om formueforholdene. Der blev i sommer nedsat et såkaldt hurtigtarbejdende udvalg, som ventes at stille forslag til yderligere ændringer i løbet af to-tre år. Udvalget skal samarbejde med de øvrige nordiske lande, og især svenskerne sigter på en hypermoderne ægteskabslov med lettere adgang til separation og skilsmisse og med reglerne om formueforholdet tilpasset det øgede antal skilsmisser.

Det er spændende nydannelser, der her er i støbeskeen. Ikke alene ventes det, at en del af ægteskabslovens paragraffer til den tid også kommer til at gælde for „visse ægteskabslignende forhold“ – altså når folk lever sammen uden at være gift – men det bliver nok også sværere at sikre personlige værdier ved at oprette ægtepagt.

Kurt Bülow

NU CAMEL FILTER 760

Filtercigaretten med den fulde aroma og den milde smag.

Pris højst
A 7 kr. 60 o. 5

IMPORTØR:
NORDISK TOBAKS KOMPAGNI A/S

Blomkål som i Polen

Blomkål kan man få hele året. Det er en herlig spise, der kan varieres til „Blomkål Pollo-naise“ uden større besvær. Prøv det til f. eks. et par ski-ver god skinke.

OPSKRIFT

Det istandgjorte blomkålsho-ved koges i letsaltet vand i cirka 10 minutter. Pas på, at kålen ikke bliver for mør. Mens blomkålen trækker færdig i vandet, bruner De en stor klat smør på panden – tilsæt-ter lige dele hakket, hårdkogt æg, fint hakket persille og rasp. Smages til med salt og peber. Lad dette bruse op. (Hvis denne masse bliver for tyk, tilsætter De blot ekstra smør). Hæld vandet fra blom-kålen og læg den på et varmt fad og kom den brusende krydderblanding over. Serve-res med det samme.

SMØR

smager dobbelt så godt

Annonce nr. 5 i en serie på 12

Et D-mærke skulle normalt være garanti for, at en elektrisk artikel er sikkerhedsmæssigt i orden. Men det sker, at oversmarte fabrikanter uden videre sætter D-mærker på ting, der ikke er godkendt. Det kostede en dansk køleskabsfabrikant 20.000 kr. i bøde, da han solgte 1200 køleskabe af en ny model, som DEMKO – Danmarks Elektriske Materielkontrol i Herlev – aldrig havde godkendt. Ikke desto mindre var køleskabene mærkede med et D i en cirkel – statens blå stempel på, at sikkerhedsbestemmelserne er overholdt.

Blandt andet derfor er man i øjeblikket ved at udvide staben af ingeniører på DEMKO, for de 60 nuværende ansatte kan ikke nå at følge med i det hele. Antallet af nye elektriske dimser – lige fra stikkontakter og svedekasser til store køleanlæg – er mere end fordoblet i den sidste halve snes år. Der afprøves over 4000 nye opfindelser og nye modeller af gamle opfindelser om året, og der er overhovedet ikke tid til at tage de stikprøver, man egentlig burde, for at se om forskrifterne overholdes.

Dette bør dog ikke inspirere nogen til at prente D-mærker på sine hjemmelavede lampetter og starte et større udsalg. Det har nemlig vist sig, at diverse firmaer med største fryd anmelder hinanden, hvis der er noget at udsætte på konkurrentens produkter.

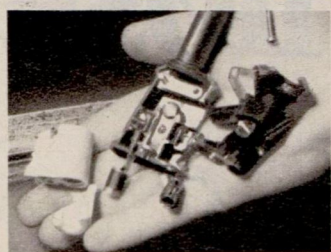
Det er en tommelfingerregel, at alle elektriske genstande til lysnettet, der bruges af ikke-fagfolk, skal være D-mærkede. Strøm er jo meget farligere, end man egentlig går og forestiller sig, når man står med bare tæer på kældergulvet og piler ved den dumme, elektriske vaskemaskine, der pludselig ikke vil fungere...

Når stueantennen bliver et mordinstrument

Hvert år dør i Danmark knap en halv snes ikke-fagfolk af elektrisk stød. Dertil kommer de, der brænder inde eller bliver røgforgiftet, fordi en defekt elektrisk installation kortslutter og starter en brand.

Flere vandaler til at beskytte os mod EL-DØDEN

Fotos: GUNVOR JØRGSHOLM

I kælderens har man denne stål-tromle til småting som stikpropper og sikringer. De får 1000 omdrejninger – hvilket svarer til, at de falder 2000 gange en halv meter ned på en hård stålplade. Det var mere, end denne stikprop kunne holde til.

Stueantenner til ældre fjernsynsapparater – de såkaldte V-antenner – har vist sig at være noget af det mest livsfarlige. Inden for de sidste år er fire dræbt og flere andre alvorligt forbrændt, fordi de stak såkaldte „bananstik“ eller frie ender på antenneledningen ind i en stikkontakt eller et dobbeltstik med strøm på. Der var i

alle tilfælde tale om børn, ældre mennesker – eller berusede. Man kan forestille sig, hvad der sker, når TV-billedet ikke bliver spor bedre, og man så går hen og griber om begge antennearme for at stille ind...

Nu er det blevet forbudt at lave antennestik til radioer og fjernsyn på en måde, så stikpropperne ved en fejl-

Nye elektriske apparater og duppeditter dukker i disse år frem i en sådan mængde, at DEMKO (Danmarks Elektriske Materielkontrol) knapt nok kan følge med og derfor må udvide sin stab, der for en stor del er beskæftiget med at molestere og smadre elektriske indretninger – med det formål at undersøge, om de svarer til sikkerhedskravene. Et par af Samvirkes medarbejdere har i den anledning besøgt DEMKO-laboratoriet, hvor man bl. a. forlanger at en TV-skærm skal kunne holde til, at man kaster en ølflaske mod den, når vi taber til svenskerne i fodbold.

En tung metalkugle hamrer ind i skærmen med voldsom kraft. Et TV-billedrør skal kunne holde til meget – for eksempel ølflasker.

tagelse kan kobles til lysnettet. En overgang dispenserede DEMKO fra kravet, fordi en række andre lande gjorde det, men efter de første tre dødsfald blev dispensationerne trukket tilbage. Selvdet er dog ikke altid nok, for man har oplevet, at nogle bruger løse ledningsender

de 3 lotteriløse

Vi Snevit brugere ved,

at der er 3 forskellige slags Snevit vaskepulver
- som alle fås i store, billige plasticposer uden lotteri
og med 15% besparelse!

Vi ved også, hvad de skal bruges til hver især
- og at de tilsammen dækker enhver husmors
vaskebehov... Men selvfølgelig er det ikke alle,
der har brug for de store 60 dl-poser
- og derfor fås Snevit også i mindre pakker.

Snevit med Enzymer

lavtskummende til klatvask og storvask. Med det store indhold af Bio-aktive enzymer fjernes vanskelige pletter.

Snevit Extra

med dejligt højt skum. Velegnet til klatvask og vask i halvautomatiske maskiner.

Snevit Maskinvask

er et lavtskummende storvaskemiddel, specielt til fuldautomatiske maskiner.

EL-ARTIKLER I BRUGSEN

som den har købt hos FDB, er alle D-mærket, for så vidt varen skal være forsynet med mærket, undtaget er bl. a. visse belysningsartikler.

Det samme gælder selve brugsen. FDBs arkitekter lader kun D-mærkede artikler anvende i installationerne.

D-mærket er ingen livsvarig garanti. Boremaskinen, køleskabet, håndmixeren, støvsugeren og så videre bruges daglig og er udsat for et dagligt slid. De skal af og til ses efter. Alt for mange el-artikler i hjemmene kunne trænge til et eftersyn. Men lad en fagmand gøre det.

klemmt fast med et par tændstikker – og dem kan et barn ligeså let putte i stik-kontakten.

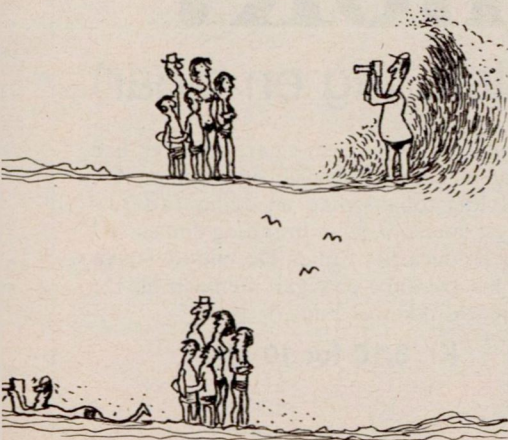
Mange går rundt med sære ideer om, at de er fødte elektrikere, og det har i tidens løb kostet adskillige menneskeliv. Der er ingen grænser for, hvad der bliver lavet af hjemmestrikkede Storm P.-arrangementer, som ville få en fagmand til at styrte skrigende ud af lokalet. For eksempel har selvgjorte håndlamper – bestående af en pind som håndtag, lidt ledning og fatningen fra en kasseret lampe – adskillige dødsfald på samvittigheden.

– Men ellers er håndværktøj som boremaskiner, slibemaskiner, elektriske hækkesakse og lignende det farligste, siger DEMKO's direktør, A. Mose-Christensen.

– Er kontrollen ikke effektiv nok?

– Jo, men i nogle tilfælde er kun minimumskraverne opfyldt. Hvis man skal have elektrisk håndværktøj er det sikreste at købe ting, der er dobbeltisolerede – så er de også mærket med en dobbelt firkant.

DEMKO foranlediger i gennemsnit en snes retssager om året mod firmaer, der på en eller anden måde overtræder sikkerhedsbestemmelserne. I mange tilfælde er det importører, der uden videre indfører varer fra udlandet og sælger dem uden godkendelse. En meget let kontrol har man ved at overvære de store udstillinger, hvor fir-

Først når De har prøvet **BIO NURÉN** ved De, hvad ren, blank opvask er...!

Bio Nurén er et højt koncentreret, håndmildt opvaskemiddel, 100 % biologisk nedbrydeligt og dejligt duftende - kort sagt den rene fornøjelse at vaske op i (og gøre rent med)! Be' om Bio Nurén i Brugsen, så skal De bare se, hvad ren, blank opvask er...!

BRUGSEN

BONUS

LIDT OM LIVSFORSIKRING

- ★ Livsforsikringen gi'r bonus, når virksomheden gi'r overskud. De præmier, der betales, bruges til udbetaling ved dødsfald, til administration og til opsparing, så summen er tilstede ved udløb.
- ★ TRYG får renter af de mange penge, der samles op. Bliver renten *højere* end forudsat, har *forsikrede betalt for meget*. Dør der *færre* end beregnet, har forsikrede også *betalt for meget*. Det er naturligt, at overskuddet alene går til

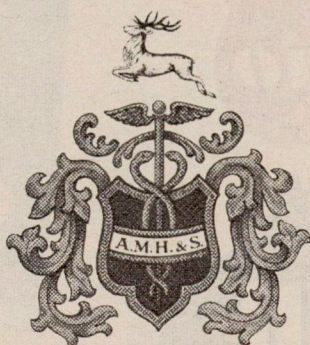
dem, der har *betalt for meget*, og sådan er det i TRYG.

- ★ Den høje rente gi'r stigende overskud. I TRYG er overskuddet steget stærkt. De sidste 18 år i træk er TRYG's bonus steget. Det giver i TRYG en væsentlig forøgelse af forsikringerne.
- ★ Livsforsikring i TRYG gi'r bonus. I TRYG tilfalder overskuddet kunderne – alene. *Skattefri* opsparing gør det muligt at få en livsforsikringssum, der gi'r virkelig sikkerhed. Den fagligt uddannede TRYG-mand er Deres hjælper.

TRYG-MANDEN FORTÆLLER MERE OM LIVSFORSIKRING

... de forsikredes eget selskab

ANDELS-ANSTALTEN TRYG . ROSENØRNS ALLÉ 1 . 1970 KBHVN. V . TELEFON (01) 35 22 11
(gensidigt livsforsikringselskab)

Estimulante

A.M. HIRSCHSPRUNG & SØNNER

KONGELIG HOFLEVERANDØR
KONGELIG SVENSK HOFLEVERANDØR

Estimulante

stor nok?

(ellers tag en cigar)

Estimulante er ikke en cigar, men den har mange af cigarens bedste egenskaber. En god, fyldig tobakssmag, en dejlig, fast rulling, en langsom, jævn brand og den smukkeste, hvide aske. Stiller De endnu større krav, må De købe en cigar, men den får De til gengæld ikke for kun

Kr. 8,10 for 10 stk.

maerne præsenterer deres produkter. – *Det er en både nem og billig måde til at få ram på en masse lovovertrædere,* mener Mose-Christensen.

Materielkontrollen er tilknyttet en international organisation, der arbejder på at indføre ensartede sikkerhedsbestemmelser i de europæiske lande. Mose-Christensen er sekretær i et af udvalgene og samtidig redaktør for organisationens tidskrift. DEMKO er altså et foretagende, hvis ord har vægt, og det er grunden til, at der er stikkontakter og belysningsarmaturer af alle mulige slags i bygningen i Herlev. Man vil undgå, at et

enkelt firma skulle kunne reklamere med, at netop deres produkter var de bedste – fordi materielkontrollen havde foretrukket dem.

Garanteres for sikkerhed men ikke for kvalitet

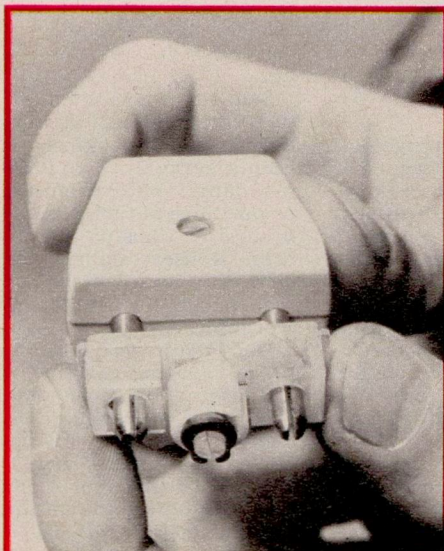
Men selv om et D-mærke – hvis det altså er ægte – skulle være en garanti for sikkerhed, er det absolut ikke nogen garanti for den pågældende vares kvalitet i øvrigt. Man har engang godkendt en vaskemaskine, der sikkerhedsmæssigt var i orden, men med garanti ikke kunne vaske så meget som et par sokker rene.

Til gengæld har man lige gennemprøvet en virkelig fremragende lille opfindelse, der for nylig er kommet i handelen: En sikkerhedskontakt, der især er beregnet på at forhindre børn i at komme galt afsted. En fiks låsemekanisme gør, at man ikke kan stikke søm, strikkepinde og lignende ind i hullerne – men kun de stikpropper, der er beregnet til det. Tidligere sikkerhedskontakter har været klodsede og kostbare tingester, mens denne – der er en dansk opfindelse – kun er et par kroner dyrere end almindelige stikkontakter og fylder det samme.

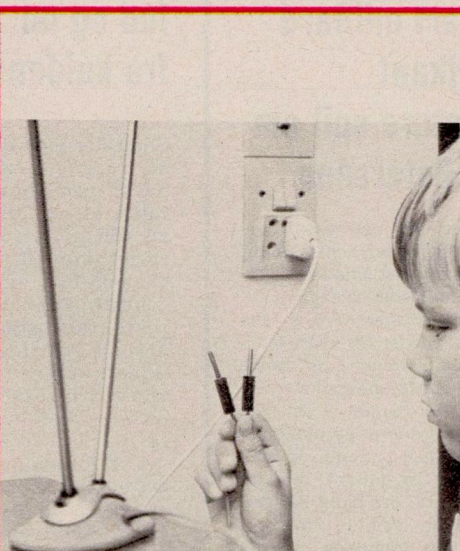
– Det er ikke vores op-

gave at være kvalitetsdommere, siger Mose-Christensen. Det tager varedeklarationsnævnet og forbrugerorganisationerne sig af.

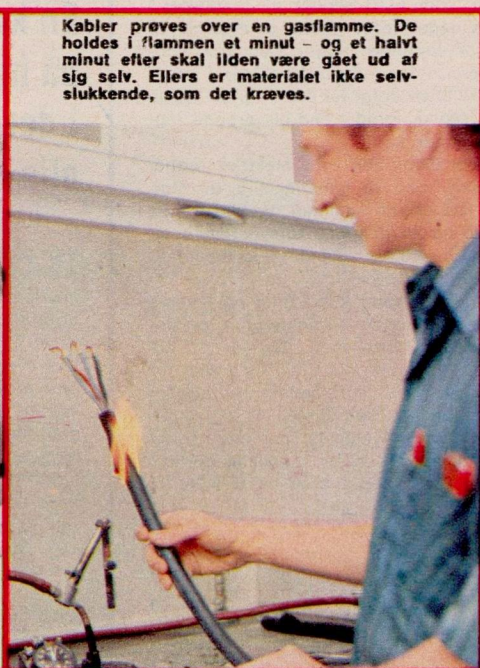
I og for sig ville der ikke være noget i vejen for, at DEMKO også tog sig af den side af sagen. De måleapparater, der anvendes ved kvalitetsbedømmelse, er nemlig hovedsagelig de samme, som bruges til sikkerhedsafprøvningen. Den tilsvarende norske organisation, NEMKO, foretager også kvalitetsbedømmelser og får på den måde højere udnyttelsesgrad af det kostbare materiel. Personalemangel forhindrer DEMKO i at gøre det samme.

Denne sikkerhedskontakt, der for nylig er kommet i handelen, har en lås så den kun fungerer, når man sætter en rigtig stikprop i. Børn kan ikke stikke søm eller strikkepinde ind i den.

V-antennener til gammeldags TV-apparater er livsfarlige, hvis ledningen ender i de såkaldte bananstik som på billedet. De kan let stikkes ind i en stikkontakt og forvandle antennen til en dødsfælde.

Kabler prøves over en gasflamme. De holdes i flammen et minut – og et halvt minut efter skal ilden være gået ud af sig selv. Ellers er materialet ikke selvslukkende, som det kræves.

MÅTTE BRUGE ØKSE FOR AT SMADRE TV-SKÆRM

Det er ikke småting, de elektriske apparater bliver udsat for, når de skal gennemprøves. For eksempel har man til TV-skærme udtænkt et morderisk instrument, der får en tung metalkugle til at hamre ind på skærmens mest sårbare sted med voldsom kraft. Det er for at prøve styrken ved hårde belastninger.

For eksempel er det sket, at en skuffet fodboldentusiast er gået sådan op i en transmission fra en sven-skerlandskamp, at han glemte hvor han var og i raseri

kylede en tom ølflaske mod sit nye 23-tommers.

– Det kan man roligt gøre med de nye apparater, siger Mose-Christensen. Jeg overværede engang en demonstration på en TV-fabrik, hvor vi morede os med at smadre tomme flasker mod apparaterne. Det eneste, der gik i stykker, var flaskerne. Men til sidst fik vi da kål på en skærm – med en økse.

Det er meget vigtigt, at TV-skærmene kan holde til meget, for i de nye apparater er de en del af billedrøret, der er lufttomt. Hvis det går

i stykker, kan det eks- eller rettere implodere med voldsom kraft og blæse glasstykker langt ud i stuen. Derfor måler man på DEMKO, hvor langt glasstykkerne flyver, når man smadrer et apparat.

Man har også en stor stål-kasse, der med garanti kan spolere næsten hvad som helst på ingen tid. Den har blandt andet det raffinement, at den kan varmes op til høje temperaturer – samtidig med at man sprøjter hede saltdampe eller andre ætsende væsker ind på den

genstand, der skal afprøves for korrosionsbestandighed og andre egenskaber. Selv de stålborde, man stiller tingene på inden forsøget holder kun et par dage.

Som det ses på billederne, udsætter man tingene for alle de belastninger, de kommer ud for i hverdagen – og ikke så lidt til.

Der kræves en høj sikkerhedsmargin – men at den ikke er for høj, viser antallet af de ulykker, elektriciteten daglig forvolder blandt både kyndige og ukyndige.

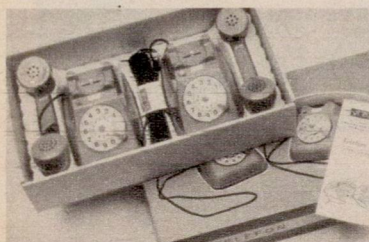
Ny i »Major«-familien

Der bliver lagt stadig flere administrative byrder på borgerne, og ikke mindst kan det for bl. a. landmænd og håndværkere knibe med at holde styr på de mange tal, hvis man ikke har teknikken til hjælp. Regnemaskiner er ikke længer noget, man kun ser på kontorer. Ligesom skrivemaskiner, er de ved at vinde indpas i hjemmene.

Med en ny lille håndterlig regnemaskine, som FDB sender på markedet i disse dage, føjes endnu et medlem til »Major«-familien. Major Compact hedder den nye regnemaskine, der i brugsen vil blive solgt for 648 kr. incl. moms – ca. 200 kr. mindre end tilsvarende regnemaskiner koster.

Major Compact er en elektrisk regnemaskine med et letbetjeneligt tastatur. Den kan lægge sammen, trække fra og gange og er desuden forsynet med taster til foreløbig og endelig sammentælling.

Maskinen vejer kun 3,6 kg og leveres i farvekombinationen beige/brun, og der følger støvhætte med. Der er et års garanti på fabrikationsfejl, og inden for dette tidsrum foretages reparationer gratis. Der er både farvebånd og papirul i Major Compact, når man køber den, og ekstra ruller i målene 58 mm gange 60 m fås i brugsen ti 1,25 kr. pr. stk.

Legetøj for børn og voksne

Fra Italien kommer dette telefonsæt med to orange plastic-telefoner, som kan købes i Brugsen. VIPA telefonsættet hører vel nærmest under »legetøjsafdelingen«, men er også anvendeligt som hustelefon og kan spare familiens medlemmer for mange unødige skridt og stemmekraft.

Telefonerne koster 42 kr. pr. sæt, og der følger ti meter ledning med. To flade 4,5 volts batterier skal købes særskilt. Apparaterne er gjort af robust plastic, de kan skilles ad og med lidt fingernille reparerer, hvis »abonnenten« har været lidt for hård ved dem. Telefonerne ringer med en kraftig brummetone samtidig med, at en lille rød pære lyser.

Ingen sikkerhed for bedre priser

– I oplægget til en hjemmemarkedsordning for kartofler savner vi sandsynlighed for, at ordningen økonomisk vil komme avlerne til gode inden for en nogenlunde overskuelig fremtid. Men vi vil naturligvis ikke gå imod en sådan foranstaltning, hvis den kan hæve kvaliteten og give avlerne bedre priser, sagde den nu afgående formand for *De samvirkende Jyske kartoffelsektioners Salgscentral*, SAJYKA, gårdejer Th. Thoustrup, Holstebro, på SAJYKA's årsmøde for nylig.

Ordningen vil gå ind for, at kartofler, der skal sælges på hjemmemarkedet, forsy-

nes med mærker, der svarer til en vis afgift (1 øre pr. kg). Samtidig skulle kartoflerne stikprøvekontrolleres for at sikre kvaliteten. Der findes en lignende ordning for danske æbler.

Den påtænkte hjemmemarkedsordning har træk tilfælles med en kvalitetsfremmende ordning, som FDB og kartoffelavlørorganisationerne har startet med oprettelsen af *Grindsted Kartoffelcentral*.

Gårdejer Thoustrup, (der er medlem af FDBs bestyrelse) oplyste i sin beretning, at de kontrollerede kartoffelarealer – hvor der avles kartofler til eksport og lægning

– er faldet 20 pct. i det forløbne år og nu er 4.200 ha fordelt på cirka 1.700 avlere.

– Hvis dette fald fortsætter, vil der næppe blive avlet flere kartofler, end hjemmemarkedet selv kan bruge, sagde Th. Thoustrup, og nævnte i den forbindelse, at SAJYKA med spænding afventer resultatet af sommerens landbrugstælling, der vil vise, om de *ukontrollerede* arealer er svundet tilsvarende ind. De var i 1968 på 30.000 ha.

SAJYKAs omsætning i 1968/69 blev godt 129.000 tdr. kartofler – en stigning på 24.500 tdr. i forhold til året før. Imidlertid er priserne faldet og ligger nu på 28,40 kr. pr. td. mod 31,21 kr. sidste år.

En kvart milliard på højkant i det store spil om olie i Østersøen

Er der olie eller naturgas i Sverige og svenske farvande? Elleve svenske storvirksomheder – herimellem andelsolieelskabet OK og fællesforeningen KF – er rede til at ofre mindst en kvart milliard svenske kroner i de næste otte år for at få spørgsmålet besvaret. Der er dannet et selskab, som har fået eneret på olieforskning på svensk område, og som leder heraf er tiltrådt direktør Arne Carlsson, der hidtil har været en af de ledende kræfter i OKs hastige fremgang på det svenske oliemarked.

Det er hasardspil med stor indsats. Men det synes allerede besluttet, at hvis der kommer gevinst, skal den tilfalde det svenske samfund. Derfor ser man helst olien raffineret i et svensk-ejet raffinaderi, og i disse planer passer OKs ønske om at bygge et raffinaderi (antagelig på Sveriges kattegaskyst) som hånd i handske.

Dansk OK har i sine langsigtede planer forsøgt at tilpasse sig den situation, som vil opstå, hvis der findes olie på svensk område. Man er således inde på den tanke, at det vil vise sig unødvendigt med flere danske OK oliedepoter, hvis brændselstofferne kan hentes så nær os som i Sverige. Foruden i København har OK nu depoter i Ålborg og i Esbjerg.

Import af olie og benzin fra Sverige vil billiggøre brændselstofferne, da fragtomkostningerne reduceres væsentligt – når og hvis der kommer gevinst i det store svenske olie-hasardspil.

Ind og ud fra kulden

Samtidig med den nye høst af frugt og grøntsager har Svendborg Konserverfabrik taget et nyt dybfrostlager på 650 kv.meter i brug. I tilslutning til frostlageret er indrettet en ny pakkecentral. Transportbånd direkte fra frostlager til pakkeri og hurtige pakkemaskiner sørger i forening for, at de dybfrosne varer emballeres på rekordtid og returnerer til frostlageret.

For forbrugerne betyder det en ekstra sikkerhed for, at varernes kvalitet er i top. Kuldetabet bliver minimalt, fordi den tid, gulerødderne og ærterne befinder sig i det 10 grader var-

me pakkeri, inden de skal tilbage til 25-26 kuldegrader, er reduceret betydeligt.

Selv om de lave temperaturer på lageret giver mulighed for at opbevare grøntsagerne 2-3 år, vil en så lang opbevaringstid næppe blive aktuelt. Når en ny høst er i hus på Svendborg Konserverfabrik, er dybfrostvarerne fra det foregående år for længst ude i brugserne.

Der er ofret ca. 1,5 mill. kr. på lager og pakkeri.

Konserverfabrikken har endnu en nybygning på tegnebordet, parat til at blive realiseret. For godt 1 mill. kr. begynder man om kort tid opførelsen af et 3.000 kv.meter stort lager til vin og konserver. Det ventes at være klar til brug i første halvdel af 1970.

Kildeskatten i brugsen

Første etape af kildeskatteløbet er overstået med indsendelsen af forskudsskemaet, og i december modtager de 7.300 ansatte i brugsene sammen med uddelerne skattekort for 1970.

Brugsforeningerne har modtaget en speciel vejledning fra FDBs kildeskatteudvalg, der har fort en række drøftelser med Kildeskattedirektoratet om de mere specielle forhold i forbindelse med overgangen til denne samtidighedsskat.

Uddelerne i de 92 procent af

brugsforeningerne – omkring 1.600 – der er tilmeldt FDBs regnskabscentral og modtager månedsoversigt herfra, vil kunne benytte denne oversigt som beregningsgrundlag for deres egen indkomst. Ligesom brugsenes øvrige medarbejdere har uddelerne såkaldt A-indkomst, der omfatter fast løn, feriepenge og andre former for betaling for udført arbejde.

I november holdes for uddelerne en række orienteringsmøder om administration af kildeskatten.

Det står fast, at brugsforeningerne i lighed med andre arbejdsgivere skal tilbageholde en vis procent af lønnen hos de ansatte i brugsen. Skattekortet afgør hvor meget, der skal tilbageholdes.

STOR GAVE TIL ANDELSSAGEN PÅ GRØNLAND

Brugsforeningspioneren, provst H. Chr. Sonnes 150 års fødselsdag forrige år markeredes blandt andet ved udsendelsen af et særligt frimærke. Indkomsten ved salg gennem brugsforeninger af dets „førstedagskuverter“ gav det økonomiske grundlag for stiftelsen af en Sonnefond på 50.000 kroner, hvis udlodninger skal komme den grønlandske andelssag til gode.

På Sonnes 152-årsdag meddelte FDBs formand, Lars P. Jensen, der også er formand for Sonnefonden, at den første donation (10.000 kr. plus renter) skal anvendes til udgivelse af:

Sonnefondens bestyrelse på Lilletorv i Thisted ud for Thisted Arbejderforenings (brugsforeningens) bygning. På billedet ses fra v. formanden for Thisted Arbejderforening, vævemeester Erik Poulsen, generalsekr. Clemens Pedersen, FDBs formand, Lars P. Jensen, bestyrelsesmedlem i FDB, gdr. Søren Rasmussen, og yderst i. h. (i mørkt tøj) formanden for Nexø brugsforening, forretningsfører Ernst Pedersen.

1. materiale om andelsbevægelsens udvikling på Grønland – tilføjet generelle oplysninger om andelsbevægelsens idé, mål og midler,

2. en håndbog for bestyrelsesmedlemmer i andelsforeningers drift.

Begge udgivelser skal foreligge på grønlandsk.

Beslutningen om den store støtte til andelssagen på Grønland blev truffet på et møde, fondsbestyrelsen for nylig afholdt i Thisted, hvor provst Sonne i 1866 stiftede Thisted Arbejderforening som Danmarks første brugsforening. Her var foruden FDBs bestyrelse repræsenteret andelsbevægelsens kontaktudvalg for Grønland ved generalsekretær Clemens Pedersen, Andersudvalget, samt formændene for Thisted Arbejderforening og for Nexø brugsforening. Disse to foreningers formænd er ligesom FDBs formand „fødte“ medlemmer af fondsbestyrelsen.

Morsomme præmier eller bedre produkter?

Lotterierne flytter forbrugernes interesser fra produktet til gevinstchancerne. Dette kan sinke en produktudvikling, idet pengene til en sådan dirigeres andre steder hen, hvis interessen koncentrerer sig mere om at finde morsomme præmier end bedre produkter...

Denne autoritative udtalelse er fremsat af direktør Knud Overø, der de sidste syv-otte år har spillet endog en meget fremtrædende rolle i den danske og internationale annoncør- og reklame-verden. Det er altså en mand, der ved, hvad han taler om, når han fordømmer varelotterierne og dermed slutter op bag kritikken om lotterihallojet, som forbrugerrådet og mange andre har ført frem i årevis.

Beskydningen af lotterierne forstærkes altså, men hvornår holder de op? Herom siger direktør Knud Overø: Lotterierne hører automatisk op den dag, de ikke interesserer forbrugerne mere. Jeg tror, at mange producenter ser hen til den dag med længsel.

Brugsforenings-jubilæer: 75 år: Demstrup Brugsforening, 1. oktober.
50 år: Vridsløselille & Omegns Brugsforening, 18. september. Hjørne Brugsforening, 19. september. Tybjerglille Brugsforening, 27. september. Broager Brugsforening, 11. oktober.

Penge tilbage til forbrugerne

Mælkeloven foranledigede, at det blev lettere at købe mælk i Helsingør brugsforenings afdeling Solbakken. Hidtil skulle man købe sin mælk i et særligt aflukke, som var indrettet ifølge gældende lov, men liberaliseringen betød, at muren omkring mælkeprodukterne faldt, og at de derfor kom ind i supermarkedets vareudvalg.

Bruggen og Kvikly i Helsingør har nu søgt om tilladelse til mælkesalg i alle butikker. Det kan komme til at betyde en mælkeomsætning på henimod halvanden million kroner og for forbrugerne en besparelse på godt 50.000 kroner årligt – tilbagebetalt som dividende.

Tallet giver en antydning af de fordele, forbrugerne kan opnå, når der bliver mælkesalg i alle brugsforeninger.

Sukcesbog om spild og natur-svineri udsendes som billigbog

Den svenske videnskabsmand Hans Palmstiernas bog *Plyndring, Sult og Forgiftning* er en af de bedste, populære oversigter, der er givet over de problemer, menneskeheden skaber for sig selv ved tilsvining af naturen og ødslen med råstoffer og menneskelige ressourcer. Også her i Danmark er denne bog blevet en succes. Udgiveren, *Det danske Forlag*, meddeler, at førsteoplaget er udsolgt, og at interessen for bogen har været så stor, at den nu udsendes som billigbog, der vil kunne fås både gennem boghandelen og bruggen. I denne udgave bliver prisen så lav som 7.85 kr. Det er den første billigbog, der udsendes af forlaget.

Også plads til kulturen

I *Vestsjællandscentret*, som i november tages i brug i *Slagelse*, vil man finde en HB-Comus, og når *Rosengårdscenret* ved Odense åbnes om et par år, vil det bl. a. omfatte en afdeling af magasin Anva med et HB-levnedsmiddelmarked. Disse centre opføres af en kapitalstærk organisation, der også arbejder med centre i Glostrup og ved Høje Tåstrup, og som har planer om endnu flere centre.

Der er ikke tale om udelukkende at indrette forbrugsvarer-centraller. Organisationens leder, lrs. *Henrik Hoffmeyer*, siger nemlig til Berlingske Tidende: „I vore projekter regner vi også med at kunne få plads til kulturcentre, så man f. eks. kan vise teaterforestillinger, og turneerne kan gå fra center til center.“

Centrene skal altså ganske enkelt sagt, være lokale samlingspunkter. Indpasset i det fremtidige Danmarkskort med storkommuner og storamter, kan de få store og vigtige opgaver at udfylde for befolkningen.

Kaffe med bismag

Cirkelkaffefiltrene i den nye emballage er lige til at hænge på væggen. For mange vil det være praktisk at hænge dem i nærheden af komfuret, fordi de suger vanddampe og stegeos, men det skal man helst ikke gøre.

En brugsuddeler fik mistanke til filtrene, da et medlem gentagne gange klagede over, at kaffen smagte mærkeligt. Og mistanken blev bekræftet af et forsøg i FDBs prøvekøkken.

To poser Cirkelkaffe-filtre blev indkøbt samtidigt. Hjørnerne blev fjernet, og den ene

pose blev lagt ind i et skab i køkkenet, den anden hængt op over et el-komfur, hvor der blev stegt og brasert i ti dage. Derefter blev der lavet kaffe på et filter fra hver af de to poser med bønner fra samme nyåbnede Blå Cirkel-dåse. Kaffen blev sammenlignet ved blindsmagning, og der var tydelig forskel. Kaffen, lavet på et filter fra posen over komfuret, havde ret kraftig bismag, nærmest som gammel kaffe, mens det andet hold kaffe smagte godt og frisk-lavet.

Vil man ikke risikere bismag i kaffen, er det altså klogt at opbevare filtrene fjernt fra komfuret og helst i et skab. Det samme gælder i øvrigt kaffebønner: lad ikke kaffedåsen stå åben i nærheden af damp og stegeos.

Slagfast sutteflaske

Brugsens Babinol sutteflaske er kommet i en ny udgave af plastic eller for at være helt nøjagtig poly-carbonate. Det er et plaststof, der tåler kogning og sterilisation ligesom glas, og samtidig holder den nye sutteflaske også til stød og slag. Det er da godt at vide, når barnet selv ligger med flasken, og når den skal fyldes eller varmes, måske af en søvnig far eller mor midt om natten.

Af udseende ligner den nye plastic-sutteflaske fuldstændig Babinol sutteflasken af glas. Den har målestreger på siden og en vendbar sut, der kan fungere som låg. Prisen er lidt højere – 3,85 kr., medens glasflasken, som Brugsen fortsat fører, koster 3,15 kr.

Rødvin, ost og økonomi

Det er ikke nogen splinterny idé at byde på rødvin og ost, men hvad gør det, når den er god. Nem og hurtig for de travle, der måske ikke når hjem stort før gæsterne. Ikke så krævende og forpligtende som en middag men alligevel festligt. Og netop nu under vinugerne er der et par ekstra gode tilbud. Clarete, landvinen i de store 1,5 liters flasker sælges i ugen fra 15. til 20. september med 3 kroners rabat for 18,85 kr. og den spanske Rioja rødvin med 2 kroners rabat til 11,65 for en almindelig helflaske.

Rioja-vinen er det nok værd at sige lidt ekstra om. Den er forholdsvis ny i Brugsens sortiment, men Rioja-distriktet i den øvre Ebro-dal har helt fra middelalderen været regnet blandt Spaniens bedste vinområder. Lige siden 1102 har navnet været beskyttet, og i dag er der strenge regler for Rioja-vinens dyrkning, meget lig de franske for kontrollerede vine. I øvrigt har vindyrkere fra Bordeaux sat deres præg på produktionen, og skal den røde Rioja sammenlignes med franske vine, må det blive Bordeaux-vinene. Den er kraftig i smagen og absolut ikke sød. Den hvide Rioja fra Svendborg Vinkompagni er derimod let sødlig, men alligevel frisk.

Når vi nu alligevel har taget et sidespring til de hvide vine, må ugens bedste tilbud også nævnes "Økonomikøbet" med 6 flasker hvid Palanza til 48,25 kr. Det vil sige, at man får seks flasker af den kendte

portugiser-vin for fem flaskers normalpris.

Økonomikøbet er en ny foreteelse i Brugsen, en mængderabat, som det lønner sig at kigge efter. Den gives på skiftende varer, og tilbudene vil normalt gælde for en uge ad gangen.

Med ostene som med rødvinen er man selv til en vis grad herre over, hvor dyrt traktamentet skal være. Det bliver som regel billigst, hvis man holder sig til de danske oste. Men det pynter med et par udenlandske ind i mellem, og på det felt har Brugsen også et rabat-tilbud i øjeblikket – tre franske oste, en Port Salut, en Camembert og en Point-l'Évêque, Roitelet, for 9,90 kr. De to første typer behøver næppe nærmere præsentation. Point-l'Évêque er som de to andre en normannisk ost. Den minder i konsistens om Camembert, den har også en skimmelskorpe, men er mere rødgul. Alle tre oste har en udpræget duft og aroma uden at være skarpe, og de er tilstrækkelig forskellige til alene at gøre det ud for det udenlandske islat i en oste-aften.

Men ellers er der mange andre spændende muligheder i Brugsens ostedisk, både udenlandske og danske. Som regel vil det være klogt også at tage en eller to af de mere dessert-agtige typer med – en fløde-ost for eksempel – navnlig, hvis man inviterer "nye" mennesker. Der kan jo være en enkelt imellem, som mener, at ost er bedre jo mindre, den smager af ost.

I den daglige husholdning støder vi på en mængde mål- og vægtangivelser, og det kan nok forvirre begreberne lidt, når rummålet eller vægten i en opskrift er angivet på „udenlandsk“.

Det er nyttigt at have de gængse amerikanske eller engelske betegnelser i hovedet, men umuligt at kunne dem alle udenad.

Statens Husholdningsråd kommer husmoderen til hjælp med en ny pjece, der foruden at indeholde omregninger til engelske og amerikanske mål- og vægtbetegnelser blandt andet også fortæller om stege- og bagetider.

Pjecen hedder „Mål og vægt – tid og temperatur“, og den viser desuden i et skema, hvor meget 1 spsk., 1 tsk. og 1 dl af forskellige produkter vejer.

En ting, der kan volde mindre erfarne husmødre vanskeligheder, er, hvor stor en mængde kød, fjerkræ og grøntsager, der skal regnes pr. person. Det giver pjecen oplysninger om og fortæller i et andet afsnit også om forskellige bageformeres rumindhold.

Ved at indsende 80 øre i frimærker og en stor frankeret svarkuvert til Statens Husholdningsråd, Amagerfælledvej 56, 2300 København S, kan man få denne praktiske pjece.

Svar

Hakket Danefrost persille

Hvorfor kan man kun få en hel dybfrosset Danefrost persille. Den har jeg ingen glæde af, når jeg skal bruge hakket persille til grøntsager, persillesovs m. m. Venlig hilsen Birte Handrup, Røsnæs, Nørre Åby. Ellers er det fine ting, man får i Brugsens frysedisk.

Efterspørgslen efter hakket frosset persille er for lille til at det betaler sig for såvel forbruger som forhandler at føre denne vare. Men hakket persille får man nemt ud af den hele frosne, blot man nulrer den halvtøptøede hele persille mellem fingrene.

Jernfarven forsvandt

I flere år har jeg ærgret mig over, at alle vore pæne vaskeklude efter kort tids brug blev røde, fordi vi har jernholdigt vand. Men nu har jeg fundet på en måde til at rense dem. Vaskekludene koges i lidt eddike og derefter

tilsættes Bio Panzym, og på et øjeblik bliver de klare i farven igen.

Gerda D. Kristensen, Hodde, 6862 Tistrup

FDBs Viby-fabrikker siger, at rådet er godt nok, og at det sandsynligvis er kombinationen af syren i eddiken og vaskemidlets fosfater, der er afgørende. Men det tilføjes, at man slipper endnu nemmere af med jernet, hvis man i stedet for eddike bruger citronsyre – ca. 1 dl til 10 liter vand – og helt undlader at tilsætte vaskemiddel.

Majoren til håret

Siden jeg begyndte at bruge Majoren i skyllevandet ved hårvask, er jeg blevet fri for skæl, men kan håret i længden tåle Majoren?

Erna Hansen, Martinsvej, 18, 7000 Fredericia.

Man kan roligt skylle håret i fortyndet Majoren efter hver vask, siger FDBs Viby-fabrikker. Det indeholder det samme som den after-shampoo, man køber hos frisøren, og giver en antistatisk virkning. Da Majoren også er desinficerende, kan det virke på skæl, der skyldes en eventuel infektion i hårbunden og dermed i talgkirtlerne. Men skæl kan have mange årsager, og vi kan ikke love at Majoren hjælper i alle tilfælde. Det samme må siges om Babinol Shampoo, som også har vist sig virksomt mod skæl i mange tilfælde.

Erna Hansen får 50 kr. med posten.

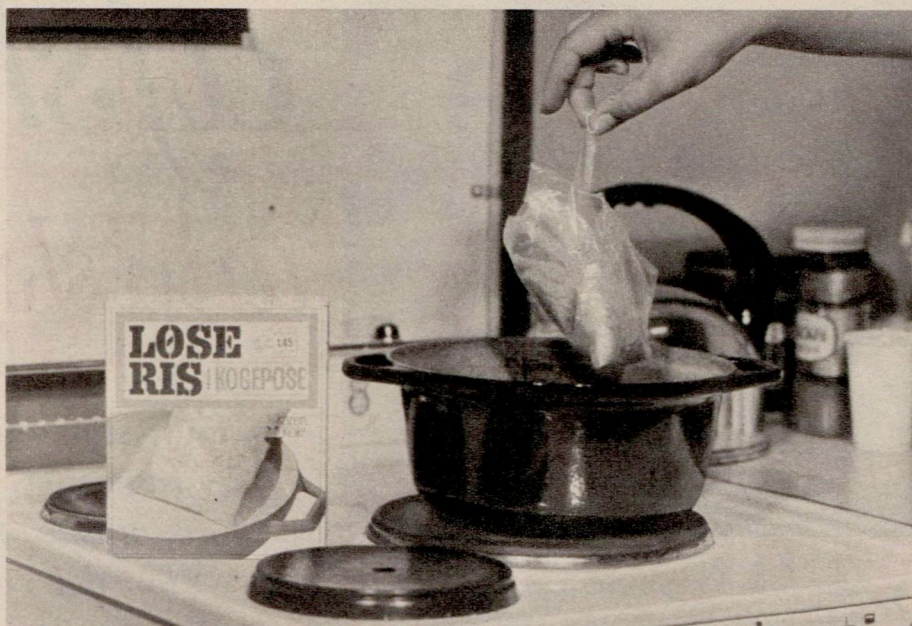
Ganske vist følger der en pudderkvast med, hver gang man køber en ny dåse pudder. Men lige så sikkert er det, at den hurtigt bliver lidt ulækker og småfedtet. Den kan naturligvis vaskes, men som ny bliver den

nu sjældent. Vi synes, det er langt mere delikat at benytte brugsens nye *vatrondeller* i stedet for. De er bedre end almindeligt vat, fordi de er mere kompakte, og så har man råd til at tage en ny hver dag, for en plastpose med 50 rondeller koster kun 2,95 kr. I øvrigt er vatrondellerne ikke blot gode som pudderkvaste, de er også fortrinlige til rensning af huden om aftenen.

Løse ris i kogepose, parat til brug, er en dejlig vare, som stadig flere forbrugere værdsætter. Karen Kok har lagt navn til en kogepose-ris, som FDB netop har lanceret til en virkelig konkurrencedygtig pris – nemlig 1,45 kr. for 250 g ris, der rækker til 4-6 personer.

Karen Kok's løse ris i kogepose fås i brugsen i et karton med to poser på hvert 125 g. På pakken er der tydelig „brugsanvisning“ og deklaration med angivelse af blandt andet næringsindhold.

Risene er de langkornede amerikanske, der er en smule mørkere end almindelige ris. De skal blot koge under låg i 18 minutter, så er de klar til at sætte på middagstbordet. Karen Kok's løse ris i kogepose skal ikke som almindelige løse ris først koge i 12-20 minutter og derefter „stå“ i et tilsvarende tidsrum for at mørnes.

1 Sådan krydses roser. Man starter med forsigtigt at tage fat om kronbladene.

2 Så fjerner man dem med et rask snuptag, der ikke beskadiger de ældre dele.

5 Til sidst får rosen en lille pergamentpose på for ikke at risikere fremmed bestøvning. Samt en mærkeseddel med „faderens“ navn.

Kæmpearbejdet bag *en buket* *afskårne* *undskyldninger*

At fremelske nye roser er både videnskab, storindustri og hasardspil. En ny rosensort, der sendes på markedet, har måske kostet 100.000 kroner — for det er den udvalgte blandt cirka fem tusinde krydsninger.

Bagefter skæres støvdragerne væk, så der ikke kan ske selvbestøvning.

4

Med en pensel tager man lidt støv fra en anden rose og fører det over.

Er De en af dem, der om en måneds tid får travlt med at grave alle bedene i haven og plante de skønneste roser i diverse farver og størrelser? Eller nøjes De med at liste hen til blomsterhandleren efter en buket afskårne undskyldninger af de mørkerøde?

I begge tilfælde kan De være sikker på at få noget for pengene. Rent bortset fra, at rosen er en af de smukkeste og mest varierede blomster, vi har. Bag hver eneste ny rose – og der dukker mange nye slags op hver sæson – ligger en halv snes års arbejde, og forskning for henved 100.000 kr.

Fra at være hyggelig gartnersyssel har rosendyrkningen udviklet sig til en kompliceret videnskab, en storindustri – og ikke så lidt af et hasardspil. I denne tid sendes kataloger ud til haveejere over hele landet, og ingen ved endnu, om nogen af de nye rosentyper slår an – eller bliver en tordnende og kostbar fiasko.

Begge dele kan ske i den forunderlige branche, hvor blomster behandles og pusles om som spædbørn – når man ikke pakker dem i plastic og fryser dem ned som kyllinger eller pløjer dem op af jorden som robuste roer. Roser kan tåle både kærlig og hård behandling – bare ikke samtidig.

Planteskole med „alderdomshjem“ og „kirkegård“

Roser har i det hele taget meget tilfælles med mennesker. De fornemste af dem har en stamtavle, der ville gøre enhver højadelig grøn af misundelse. De er sarest som spæde – og når de er „voksne“ kan man opleve uforklarlige antipatier mellem nærtbeslægtede roser, der trods ihærdige forsøg nægter at formere sig.

Og på det eneste sted i Skandinavien,

hvor man professionelt fremelsker nye sorter, D. T. Poulsens planteskole i Kvistgaard i Nordsjælland, har man endda oprettet både et alderdomshjem og en „kirkegård“ for de kære planter.

På „alderdomshjemmet“ har man alle de roser, som man har dyrket og solgt i årenes løb – dog undtaget nogle enkelte sorter, som man stadig prøver at fremskaffe. Og på „kirkegården“ plantes nogle af de roser, der faktisk er dømt mislykkede. For det kan ske, at de efter års forløb udvikler sig særdeles heldigt. Så „genoplives“ de og kommer på markedet.

Planteskolens nuværende ejer Niels Poulsen (en sønnesøn af grundlæggeren) gør opmærksom på, at det at dyrke roser langtfra er ensbetydende med at kunne danse på dem. Det er et kæmpearbejde at fremelske en ny rose – „tiltrække“, kalder man det – men det er en del af firmaets traditioner og ikke så lidt af en sport. Derfor er Poulsen-roser et begreb i international rosenavl og derfor fortsætter man eksperimenterne – selv om det ville være en betydelig mere lukrativ forretning at nøjes med at sælge de roser, udenlandske firmaer arbejder sig frem til.

D. T. Poulsens planteskole startede i 1878 i Valby, og i 1907 begyndte man at tiltrække nye rosenarter på de store arealer ved Kvistgaard. Den første ægte Poulsen-rose, Rødhætte, kom på markedet i 1912. Den dyrkes rundt om i mange haver endnu og sælges på grund af sin hårdførhed især til Sverige og Norge. Største salgssucces er Else Poulsen-rosen, der skabtes i 1924 af Niels Poulsens far, Svend Poulsen. Han blev senere æresdoktor for sit arbejde med rosenforædling.

Der er knivskarp konkurrence i branchen, og hvert år holder rosenavlere over hele verden en „blomster-olympiade“, hvor de bedste af de nye sorter får guld-, sølv- og bronzemedaljer, hæderfuld omtale – eller forbigås i tavshed. I Danmark foregår bedømmelsen i en stor prøvehave

i Valbyparken i København. En dommerkomité af eksperter følger rosernes vækst, og blomsterne bliver stående i to år, så man både kan se første og andet års resultater. Det kan nemlig ske, at en rose, der lover vældig godt det første år, i næste omgang viser sig at være for modtagelig overfor sygdom eller har andre skavanker.

4-500 nye rosenarter om året foruden kasserede i millionvis

Der kommer som regel mellem 400 og 500 nye rosenarter i handelen hvert år, og bedømmelsen af dem kan godt være meget forskellig i de forskellige lande. En rose, der trives strålende i Sydfrankrig, kan sagtens vise sig at være komplet uegnet til det nordiske klima, og en hårdfør blomst, der vokser fint i en dansk have, kan være komplet mislykket i Californien.

Men da roser avles i drivhuse kan man godt sidde i Danmark og fremavle sorter, der kun kan trives sydpå – og omvendt. Det er f. eks. tilfældet med rosen Nina Weibuhl, som man fra begyndelsen af ikke havde meget tiltro til.

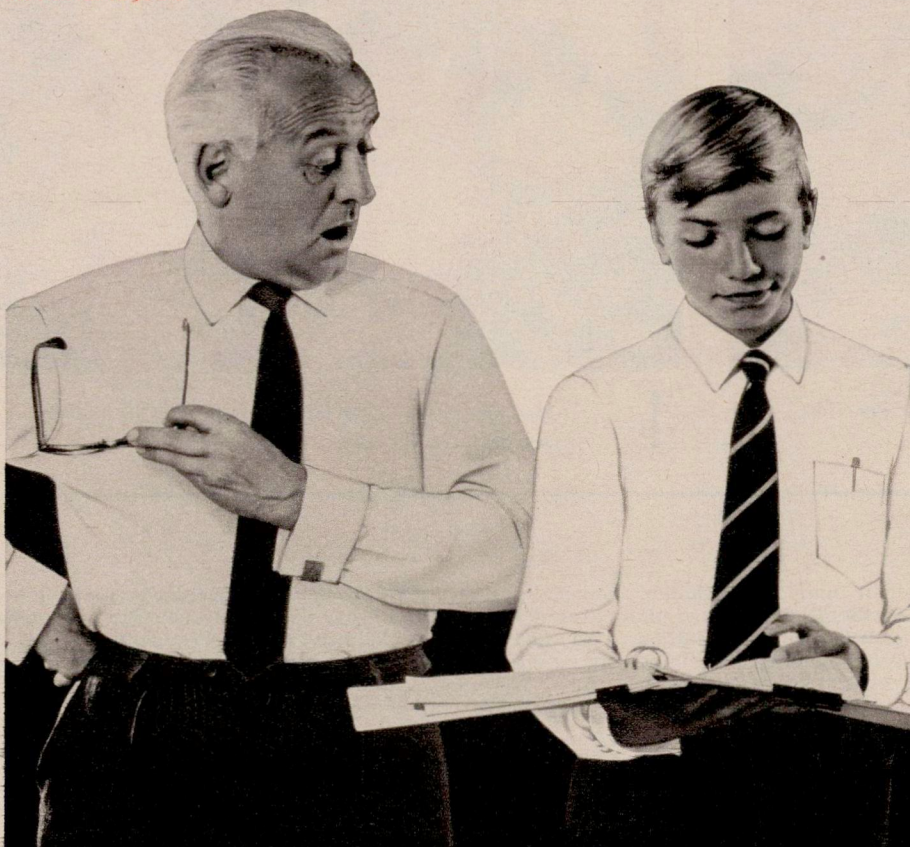
– Vi var faktisk ved at kassere den, fortæller Niels Poulsen. – Men så viste det sig, at den var utroligt hårdfør og kunne vokse langt oppe i Sverige og Norge, og nu går den som varmt brød til eksport.

Der kan let gå ti år eller mere fra man foretager de første krydsninger og til en rose sendes på markedet. Man kan regne med, at for hver rose, der sendes ud, er 5000 andre krydsninger kasseret.

Hvert år bliver 5000 små rosenplanter puttet ned i omhyggeligt steriliseret jord, der er kunstigt opvarmet til den rigtige temperatur. Når de blomstrer, plukkes

...kontorchef Grå svarede til sit navn!

Den ku' han ikke stikke. Måtte kapitulere overfor unge Jensens argumentation: - Min mor vasker skjorter i NY 4 stjernet RINSO. Det gør chefens kone osse fremover. Vær vis på det!

Rinso gør ny 4 stjernet hvidhed!

Nu er Rinso blevet endnu bedre - til al slags vask - i alle slags vaskemaskiner. Rinso slår simpelthen alt. Er super-aktivt og skum-korrekt. Gør storvasken så duftende ren og hvid, som den overhovedet kan blive. De nye vaskeaktive stoffer i forening med de super-aktive hvidheds-ingredienser og det lavere skum gør tøjet ny 4 stjernet hvidhed i Deres vaskemaskine!

sunlight

R4aF-2502

kronblade og støvdragere af, og blomsterne befrugtes med en pensel, der er dyppet i pollen. Ud af dem får man 60-70.000 planter.

Så skal der luges og luges og luges de næste måneder - op til to-tre gange om dagen - indtil man har 600-700 nogenlunde gode planter, der bliver plantet ud i fri luft. Dem ser man på året efter, og 25-30 af de bedste sorter opdyrkes i større tal. Det er et langt slid med podning, beskæring, sprøjtning og udvælgelse, og alligevel kan man efter en halv snes år godt risikere, at en hel krydsningsserie ikke giver et eneste vellykket resultat. Til gengæld har man chancen for at finde en naturlig mutation, der viser sig at være helt fantastisk, og som i løbet af to år kan opdyrkes ubegrænset og sælges over hele verden.

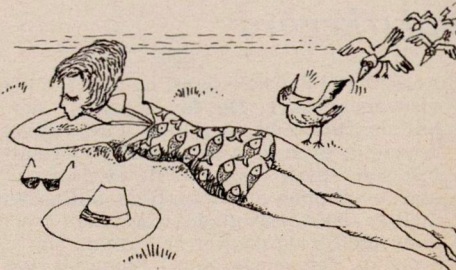
Den perfekte rose — kan ikke skabes

Den perfekte blå og sorte rose har altid været enhver rosenavlernes drøm. Ingen af dem er lavet endnu. Ganske vist har man „blå“ roser, men de er nærmest blågrå eller violette, og de sorte roser er endnu meget sarte. Kronbladene angribes let og bliver grimme.

- Jeg tror aldrig, den perfekte, blå rose nogensinde kan laves, mener Niels Poulsen. Min egen drøm? Det er en dybrød, fløjlsblød rose med lang knop, stiv stilk, lang holdbarhed, pragtfuld duft og smukke blade. Man kommer nogle gange meget tæt på det - men aldrig helt. Og det er måske også godt det samme. Hvis først den perfekte rose blev skabt, var der jo ikke mere at eksperimentere efter.

Rosendyrkning er en verdensindustri. Hvert år omsættes der for ca. en milliard kroner roser rundt om i verden, og i forhold til indbyggerantallet er Danmark verdens største forbruger af både roser og andre blomster. Heraf kunne sikkert afledes mange festlige teorier om danske mænds galante vaner - eller permanent dårlige samvittighed, men det bliver nu kun til godt fem roser pr. ægtemand pr. år.

International rosenhandel er et vidtspændende område. Poulsens planteskole har repræsentanter i en snes lande. Det er dog ikke blomster og planter, man sender. Men knopperne. Firmaet sender ca. 25 knopper af hver slags til forhandlerne, der så poder dem ind på rødderne af vilde roser og formerer dem op i større målestok. For hver rose, de sælger, betales en licensafgift til det danske firma.

Non-Stop

De – på farten.

Kølig og rolig. Sikker

og tryk hver dag i måneden.

Tampax tamponer

– båret indvendig –

gør forskellen. Befrier Dem for den månedlige nåle-, bind-, bælte-rutine med al dens besvær og ubehag. Tampax tamponer betyder, at De kan gøre, hvad De ønsker, gå med, hvad De vil.

En læge udviklede Tampax tamponer for år tilbage til fordel for kvinder – gifte eller ugifte – over hele verden.

Særlig for kvinder som Dem, der ikke kan holde ud at være i ro. Ikke en eneste dag!

TAMPAX
tamponer

MENSTRUATIONSBEKYTTELSE · BÆRES INDVENDIG
TAMPAX SCANDINAVIA A/S · KØBENHAVN

Sådan da.

For det er ikke i alle lande, der er „ophavsret“ på roserne. Danmark var det første land i verden, der gennemførte en særlig plantenyhedslov, der sikrer avleren af nye rosenarter licensrettighederne i de næste femten år. Loven blev vedtaget i 1962 og revideret sidste år. Tilsvarende love gælder for en lang række andre europæiske lande, men endnu ikke i Sverige, Norge og Finland.

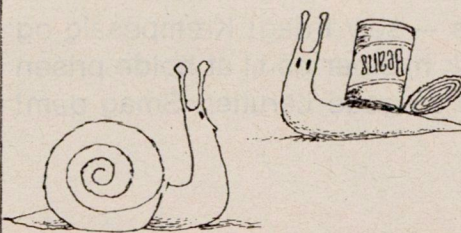
– Men vi har alligevel forbindelse med både norske, svenske og finske planteskoler, selv om de ikke er juridisk forpligtede til at betale licens, fortæller Niels Poulsen. For der er moralske regler, som er ligeså bindende, og dem følger de fleste planteskoleejere. Før i tiden var det anderledes. Da var rosenavlens nogle gange det rene sørøveri, og en planteskoleejer, der havde ofret over 100.000 kr. på at tiltrække en ny rose, kunne godt risikere at se diverse gartnere sælge den under hjemmelavede navne året efter – og tjene tykt på det.

Det kan ikke lade sig gøre mere. Nu sælges alle rosenplanter med garantisegl og omhyggelig angivelse af ophavsrettigheder og hjemsted. Det har naturligvis også gavnet vilkårene for dem, der arbejder aktivt på at fremelske nye sorter. Og været til glæde for haveejerne, der gerne ser lidt nyheder i bedene nu og da.

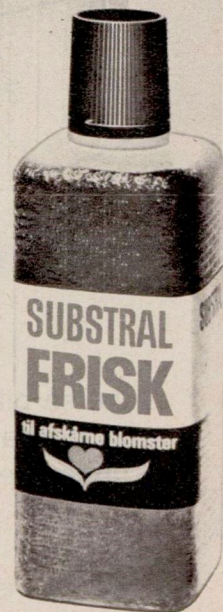
De rosenbuske, der står rundt om i haverne, vokser altid på rødderne af en vildrose. Opdyrkningen af nye planter foregår på den måde, at knopperne fra den „rigtige“ rose podes ind på en vildrose, der klippes ned, så hurtigt den anden er begyndt at vokse fast. Vildrosernes rødder er som regel mere holdbare og giver større sikkerhed for ensartede blomster. En stor planteskole har derfor specialiseret sig i at levere vilde rosenstammer til formålet.

Den bedste tid at plante roser på er fra oktober til frosten sætter ind, og om foråret, så snart frosten er gået af jorden. De planter, der ikke er blevet solgt i løbet af efteråret, pakkes i plasticposer og fryses ned til næste forår. De kan også sagtens holde sig til næste efterår, og hvis man sætter temperaturen tilstrækkelig langt ned, kan man godt opbevare planterne flere år i plasticposerne.

Så næste gang De føler et stik i tegnebogen efter et besøg hos blomsterhandleren, kan De måske trøste Dem med, at der ligger et solidt stykke arbejde bag de penge, De skal af med.

SUBSTRAL® frisk forlænger bukettens levetid

Nu kan De få meget mere glæde af Deres afskårne blomster! Substral FRISK indeholder alle de næringsstoffer, blomsterne har brug for, og desinficerer vasevandet, så buketten holder sig smuk og frisk dag ud og dag ind – utroligt længe.

obs!

565
for 10 stk.

450
for 10 stk.

Ja, så billigt kan det gøres — selv i dag! Kæmpesalg og moderne fremstillingsteknik hjælper os til at holde prisen under det »normale« for to så gode cerutter. Smag dem!

TRUMF - lang, elegant og mild,
5 stk. kr. 2,85, 10 stk. kr. 5,65
og 50 stk. kr. 28,25 ● PART-
NER - buttet, mild cerut, 10
stk. kr. 4,50 og 50 stk. kr. 22,50

Total frihed og socialt demokrati redder unge narkomaner fra sprøjten

Med en ny form for gruppebehandling, der bygger på næsten ubegrænset frihed, er det på Kofoeds skole i København lykkedes at gøre selv hårde sprøjtenarkomaner stoffrie meget hurtigt. - Metoden prøves nu også på alkoholikere -

Der er i al ubemærkethed sket lidt af en revolution inden for den sociale sektors arbejde med resocialisering af unge stofmisbrugere. På *Kofoeds skole* i København har man nået forbavsende gode resultater ved gruppebehandling af stofmisbrugere efter nye metoder.

Ved at byde de unge et slags *socialt demokrati* og næsten ubegrænset frihed er det lykkedes at gøre selv hårde sprøjtenarkomaner stoffrie meget hurtigt.

Forsøget med de unge er gået så godt, at skolen tror på, der vil kunne opnås lignende gode resultater ved at anvende gruppemetoderne over for andre kategorier socialt handicappede såsom alkoholikere og småkriminelle.

De første forsøgs- resultater

Der er dagligt kommet stofmisbrugere på Kofoeds skole de sidste tre år, og som den første herhjemme har denne institution udarbejdet en slags undervisningsplan til resocialisering af unge fra narkotikaklikerne.

Skolen har hidtil ønsket fred og ro omkring det forsøgsprægede arbejde, man kan nu offentliggøre den første rapport om gruppearbejdet med de unge.

Rapporten omfatter en gruppe på 12 stofmisbrugere, fire mænd og otte piger, i alderen fra 16 til 21 år. Der er tale om en broget gruppe. Alle har været brugere af de såkaldte hårde narkotika og flere har været sprøjtenarkomaner. De unge kom fra meget forskellige sociale lag. Der var alt fra akademiker- og direktørdøtre til arbejderbørn.

Da gruppen blev oprettet, var samtlige medlemmer uden arbejde og bopæl samt uden kontakt med vennekredsen. Altså med et fagudtryk „erhvervs- og subsistensløse“, der er nogle af de socialt mest ensomme her i landet.

Allerede efter fem måneders gruppearbejde var ti af de tolv unge stoffrie, og efter et års forløb indtog ingen i gruppen lænere hverken narkotika eller euforiserende stoffer. Så kom det spændende punkt - tiden hvor gruppen opløstes og forlod Kofoeds skole. Det gik godt. Det efterfølgende år havde kun to kortvarige tilbagefald. Alle har nu fast bolig og mulighed for at blive forsørgt. To er blevet tilkendt invalidepension (12 pct. af alle narkomaner og stofmisbrugere med kontakt til Kofoeds skole er psykotiske), én læser til student, én har fået retableret sit forhold til hjemmet, seks er i gang med revalidering eller har fast arbejde, og to er usikre.

Kun den første gruppe har kørt så længe, at skolen ved noget om den senere sociale tilpasning. Der har imidlertid været etableret i alt fire-fem grupper, som alle har arbejdet så godt, at 80 procent af de unge hurtigt blev stoffrie.

Total frihed

Stofmisbrugerne har fået totalt frie hænder. Alle deltagerne i gruppearbejdet har status som revalidenter og får hver måned udbetalt 800-1000 kroner, men nervøsiteten for, at de unge skulle bruge pengene til stof og i værste fald etablere sig som forhandlere på skolen, viste sig ubegrundet.

Skolen har kun plads til én gruppe ad gangen, og de unge må selv bestemme, hvordan de vil indrette deres værelser. Der er ikke noget forbud mod gæster, og de unge kan i det hele taget komme og gå som de har lyst. Gruppen bestemmer selv, hvilke nye unge, der skal optages, og de unge vælger også selv de medarbejdere på skolen, som de ønsker at samarbejde med. I gennemsnit opholder de unge sig i gruppen knapt et år.

- Den totale frihed er et afgørende brud med det hidtil normale, men det er nødvendigt at bruge utraditionelle metoder for at hjælpe disse ungdomsoprørere, siger Kofoeds skoles nye forstander, *John Lange Jacobsen*, 38 år og en af skolens „gamle“ folk, der var social-praktikant allerede, mens kordegn *H. C. Kofoed* ledede institutionen. Det kan måske for nogle være svært at få øje på oprøret, men de unge er destruktive og slår sig selv ihjel, i hvert fald socialt, hvis de ikke hjælpes.

Den første tid i gruppen bruges til at indrette værelserne, de fleste bor to og to sammen, og etablere sig med selvstændig husholdning og egen madlavning, men allerede når problemer melder sig med at skaffe møbler, bliver de første produktive og begynder at arbejde.

Skolen opgav på forhånd at gennemføre en almindelig revalidering (der er smede- og snedkerværksted samt offset trykkeri) og overlod i stedet de unge nogle værkstedslokaler, kaldet *hyttefadet*, hvor de kan udfolde sig frit. Det er hovedsageligt blevet til stoftryk, maler- og keramikarbejder samt en del skriverier. For tiden planlægger en musikgruppe selv at bygge instrumenter med videresalg for øje. Enkelte af de unge arbejder også for kortere eller længere tid på de ordinære værksteder eller tager arbejde ude i byen.

Hver dag holder gruppen diskussionsmøder med debat om, hvorvidt det nu kan betale sig at „vende tilbage til samfundet“. - *Kan vi få tilsvarende frihed som nu*, spørger de unge, der forsøger at gøre status og komme til et resultat gennem samtaleterapi og time-lange, evindelige diskussioner om hash-misbrug, LSD-trips, brugen af hårdere stoffer, forholdet til „de gamle“ og mulighederne for at stifte familie.

**Slås først,
men accepterer til sidst
hinanden**

Det lyder alt sammen meget løst og meget ufuldstændigt, men på grundlag af de opnåede resultater ser skolen meget optimistisk på gruppemetoden. Forsøgene med de unge har givet troen på, at det vil være muligt at lave noget lignende med de andre grupper af socialt handicappede.

Et privatfinansieret forsøg med en alkoholikergruppe på 15 medlemmer tegner så lovende, at skolen har søgt staten om en ekstraordinær bevilling til ombygningsarbejder. Gruppen, der

er på 15 personer, sover i et rum i etagesenge, men ved en ombygning kan der etableres to sengsstuer, så arbejdsgrundlaget forbedres væsentlig.

De fleste i alkoholikergruppen er i 30-40 års alderen, men kun enkelte har revalideringsstatus. Gruppen ledes af et råd, der bestemmer den daglige forretningsgang og husorden, blandt andet med hensyn til besøgstid og madlavning. Ligesom med de unge stofmisbrugere arbejdes der udelukkende efter frivillighedsprincipper.

Den sociale sanering sker ved hjælp af gruppeterapi, pædagogisk beskæftigelsesterapi (en madlavningsgruppe sørger således for indkøb, tilberedning og rengøring efter middagen) og lægekonsultationer.

I forbindelse med alkoholikergruppen er der oprettet en såkaldt „afsningsafdeling“, hvor alkoholikere med tilbagefald kan få en seng og sove rusen ud i. Beruserne tilbydes medicin til at falde til ro på, og ved opvågningen kan de få antabus. Cirka halvdelen udskrives næsten øjeblikkeligt, da mange har egen bopæl og fast arbejde - de er blot „faldet i“ - mens en del overføres til alkoholikergruppen, hvor opholdet helst skal være af cirka en måneds varighed.

Halvdelen af de 3500 mennesker, der årligt kommer på Kofoeds skole, har alkoholproblemer af en eller anden art, mens cirka 10 procent er stofmisbrugere. Modsætningsforholdet mellem den klassiske gruppe, alkoholikerne, og den nye gruppe bestående overvejende af langhårede unge, træder ofte skarpt frem.

De unge siger: - *Jeg er heldigvis ikke spritter på Christianshavn*, mens det fra den anden part lyder: - *Jeg tager heldigvis ikke stof, men drikker bare bajere!*

Uoverensstemmelserne ender ofte i korporlige sammenstød, men bagefter mødes parterne i de fleste tilfælde i et samarbejde, hvor man accepterer hinanden. De ældre mere livserfarne alkoholikere og de unge, oprørske stofmisbrugere har nemlig mange fælles problemer i deres skæve forhold til samfundet.

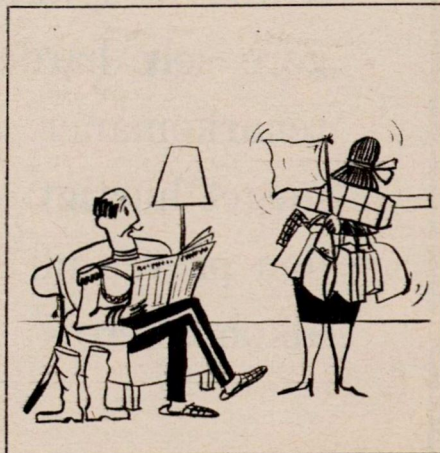
Verdens førende filtercigaret - Winston

Winston smager som en cigaret altid skulle

Nu 7,60

IMPORTØR: NORDISK TOBAKS KOMPAGNI A/S

FORFATTERMUSEET mangler FORFATTERFILM

Museets ivrigste forkæmper har filmet forfattere og kunstnere i 35 år, og han arbejder stadig på livet løs. Men det er langt fra nok – derfor beder Det kgl. Bibliotek alle, der har kendt en forfatter, om at hjælpe med billeder og småfilm

Det kongelige Bibliotek har nu planer om at tage TV-apparater og båndmaskiner i brug i forbindelse med opbygningen af forfattermuseet, hvor man vil gemme og udlåne film, billeder og lyd-bånd af alle kendte danske forfattere. Film er ved at blive for dyrt med de beskudne midler, biblioteket har til rådighed i øjeblikket, 25.000 kr. om året. For det beløb kan der ikke laves mere end to-tre film – og det er alt for lidt.

Samtidig ligger fjernsynet inde med adskillige gode interviews og reportager om danske forfattere – lige af den slags, der ville være ideelt for biblioteket. Men de må ikke komme uden for radiohusets mure. Der er i øjeblikket forhandlinger i gang mellem Danmarks Radio og Statens filmcentral om en udvekslingsordning, men det har lange udsigter, selv om det er ved at blive indlysende, at en masse tid, penge og arbejdskraft går til spilde, fordi de to statsinstitutioner på grund af utidssvarende bestemmelser ikke må bruge hinandens film.

Samlingen af forfatterfilm begyndte først sidste år. Den er efterhånden blevet en nødvendighed, hvis eftertiden skal kunne gøre sig en forestilling om nulevende forfatters personlighed. Tidligere har man kunnet klare sig med breve og originalmanuskripter. Men nutidens forfattere er sjældent flittige brevskrivere – et maskinskrivet originalmanuskript er der ikke meget personligt ved.

Derfor har biblioteket nu set det som sin opgave at skaffe filmglimt af så mange bare nogenlunde kendte forfattere som overhovedet muligt. Det kgl. Bibliotek vil gerne have hjælp fra alle, der kender eller har kendt danske forfattere. Smalfilmoptagelser, båndoptagelser, fotografier... alt er mere end velkomment. Det behøver absolut ikke være ting af „professionelt“ tilsnit. Ganske almindelige amatør-optagelser fra have, badestrand eller kaffebord vil være glimrende.

Ideen med at bruge de i forhold til film billige video-billedbånd blev for første gang prøvet i praksis ved Dansk Forfat-

terforenings 75 års jubilæum i foråret. Der blev optaget tre en halv time fra festen under ledelse af den 61-årige tidligere boghandler Johannes Øhlenschläger. Faktisk er det takket være ham og hans utrættelige arbejde, forfattermuseet er blevet oprettet. Han har filmet forfattere og andre kendte kunstnere i de sidste 35 år.

Martin A. Hansen var for beskeden

Det startede i 1934, da Johannes Øhlenschläger var ung boghandler i Store Heddinge ved Køge. Han havde fået et smalfilmskamera og tænkte som alle andre lykkelige ejere af et sådant, at det måtte kunne bruges til andet end at filme familien ved søndagskaffen. Og til forskel fra de fleste andre gjorde han noget ved det. For sideløbende med sit arbejde i boghandelen havde han lært adskillige danske forfattere at kende takket være sin store interesse for deres bøger. Han besøgte mange store navne og så var det ret naturligt, at han fik ideen at filme så mange danske forfattere som muligt og på den måde bevare dem for eftertiden.

Det blev en travl og kostbar, men samtidig fornøjelig tid for den energiske boghandler, der havde en forunderlig evne til at blive gode venner med tidens største navne inden for litteraturen. Det er takket være ham, der i dag eksisterer film med H. C. Branner, Johs. V. Jensen, Karen Blixen, Martin Andersen Nexø, Tom Kristensen, Soya, Kaj Munk og mange, mange andre. I begyndelsen af 1940-erne cyklede han rundt i Nordsjælland med kameraet på bagagebæreren og filmede løs hos gæstfrie forfattere. Og det er ikke hans skyld, der ikke findes nogen film med Martin A. Hansen.

– Jeg ville have filmet ham dengang. Men da han hørte, jeg også havde været hos Johs. V. Jensen og Karen Blixen, blev han beskeden og sagde, at han slet ikke hørte til i så fint selskab.

Nogle år senere besøgte jeg ham igen –

Der bli'r rent og sundt over hele huset med KLORIN

Prøv selv med karkluden – kog den ikke ud, men læg den i en KLORIN - opløsning natten over – og se så: renere karklud har De aldrig haft i hænderne.

Sådan renser og desinficerer KLORIN alt over hele huset:

køleskabet - køkkenbordet - badekarret - toiletet - afløbet - vægfliserne - affaldsspanden - stålvasken - og meget mere.

KLORIN også til hvidvasken

1/4 kop til iblødning og vask giver hvideste vasketøj med det mindste slid.

KLORIN - en ren selvfølge til alle hjem
NORGE
SVERIGE
DANMARK
Fabrikken

KLORIN

og fik lov til at lave film om ham. Jeg søgte om 1.000 kroner hos både myndigheder og private – men fik afslag alle steder. Senere har TV for et betydeligt større beløb lavet interviews med hans kone og søn for at tegne et nogenlunde portræt af ham – men det kan jo aldrig blive det samme.

Johannes Øhlenschläger optog mange film – men det kneb voldsomt med at afsætte dem og skaffe penge til dem. – En overgang fik jeg hjælp fra min far, der var fisker og egentlig ikke særlig litterært engageret. Til gengæld var min mor lige så bogtosset som jeg selv. Jeg husker, da hun engang fik penge til en gasovn, hun længe havde ønsket sig. De blev omgående omsat – i bøger...

I tidens løb har Øhlenschläger også lavet film om andre end forfattere – blandt andet *Sikker Hansen* og *Niels R. Finsen*. I øjeblikket er han i gang med lysbilled- og båndoptagelser om maleren *Henry Heerup* – og samtidig med film om *Hans Scherfig*, *Hilmar Wulff* og *Halfdan Rasmussen*. Vi traf ham en skøn sommermiddag i Heerups vidunderligt rodede atelier-have i Rødovre. Skægstubene strittede, mens han sammen med

gelserne. Heerup slæbte billeder ud og ind af sit haveskur og fortalte om dem, mens kameraet kikkede og båndoptageren snurrede. – Den maledede egeplanke her... det var en mand, der kom og spurgte, om jeg ikke ville male på den. – Egentlig skulle der jo skæres noget i den, sagde jeg. Men han havde en god ven, der skar i træ. Så det måtte jeg altså ikke. Men det er selvfølgelig også nemmere at male den... og jeg lod lidt af træet stå frit, for det er jo kønt ikke?

Og Pan i skoven her, med månen foroven og masken midt i. Det var vist temmelig frækt først. Men så tænkte jeg: Den får du aldrig solgt, gamle dreng. End er der lidt blufærdighed tilbage i den gamle vikingetæt. Og så maledede jeg masken i stedet. Det er jo ligeså godt alligevel.

Scherfig-film hvor instruktøren sprænger sig selv i luften

Øhlenschlägers frodige skægstubbe havde også sin forklaring. – Det er til Scherfig-filmen, forklarede han. Jeg skal spille Mogensen fra *Den forsvundne Fudmægtig* i filmens indledningsscene. Mogensen

fotografier aldrig kunne fortælle fyldestgørende om.

Vi er glade for de film og vil være taknemlige for alt, hvad der må være af filmstumper om forfattere rundt omkring. Selv om det måske ikke ligger helt på linie med moderne litteraturforskning, hvor man mere arbejder ud fra forfatterens værker – og ikke deres privatliv. Og vi skylder Johannes Øhlenschläger meget, fordi han gennem årene blev ved og ved at gentage, at det forfattermuseum burde laves. Til sidst fik han jo også overbevist både os og kulturministeriet, der i flere tilfælde har givet tilskud til hans film.

– Men det er synd, fortsætter rigsbibliotekaren, at vi ikke har nogen mulighed for at få kopier af de mange gode forfatterfilm, fjernsynet ligger inde med.

Kortfilmrådet og Statens Filmcentral forhandler for tiden med TV om spørgsmålet. – Den nuværende situation er næppe holdbar i det lange løb, siger direktøren for Kortfilmrådet, cand. mag. *Werner Pedersen*. I øjeblikket er det så fjollet, at de dokumentarfilm, Kortfilmrådet producerer, ikke må vises i TV, medmindre statsstøtten til filmene betales tilbage. Mange af dem ville være velegnede

til fjernsynet, der i stedet ofrer store summer på at lave tilsvarende ting. Omvendt kunne mange af de film, TV laver, med held anvendes af filmcentralen og sendes ud til studiekredse, foreninger og skoler. Men det må fjernsynet ikke, fordi det ifølge radiospretningsloven kun har lov til at lave udsendelser, der sendes i æteren. Det andet – og største – problem er spørgsmålet om ophavsretten. Hviske af medarbejderne skal have penge, hvis vi benytter deres film – og hvor meget? Det er ting, det vil tage sin tid at finde ud af.

Gelsted fik mådeligt for en stil om sig selv

Imens arbejder den altid idéladede boghandler videre med sine film. Men han har også andre jern i ilden. For eksempel klasser til skolerne med fotografier og fotokopier af originalmanuskripter til brug ved litteraturundervisningen i skolerne.

– Litteraturundervisningen kan jo godt være lidt dræbende hos visse lærere, siger han. Og mindes et prægtigt eksempel om en ung pige, der i real-

klassen fik til opgave at skrive en stil om Otto Gelsted og hans værker. Gelsted kom i hjemmet hos hendes forældre, og han var ikke svær at overtale til at hjælpe. Det endte med, at han skrev hele stilen.

Pigen fik mådeligt – med den begrundelse, at hun ikke havde forstået et hak af Gelsteds forfatterskab.

Og ellers?

– Mit største ønske er at lave en film om *William Heinesen*. Og jeg har allerede forgæves søgt om penge til den. Men nu har den færøske folketingsmand, pastor *Johan Nielsen*, vist sig meget positiv. Det samme har Gyldendals direktør og formanden for Carlsbergfondet, så der er håb endnu. Den film bør laves.

Johannes Øhlenschläger arbejder med at optage film om både forfattere og malende kunstnere og ses her (pegende, midt i billedet) under optagelsen af en film om maleren Henry Heerup (nr. 2 fra højre).

filmfotografen *Ole Henning Hansen* jagede rundt med Heerup, der ihærdigt påstod, at det egentlig ikke var gået op for ham, hvad det hele drejede sig om. – Men jeg er jo også bare kunstneren, grinede han. Det finder alle I andre kloge hoveder jo nok ud af. Hejsa, hop! Er du kilden gamle dreng!!! Jublede Heerup og sprang elegant op i skødet af Øhlenschläger, der sank gispende om på en træbænk.

Ind imellem småkager, hvidvin og franske kartofler kom der også gang i opta-

trasker ud på Amager fælled og sprænger sig selv i luften med dynamit. Der kommer en mægtig røgsky, og ud af den toner Scherfig frem. Det bliver prægtigt!

Johannes Øhlenschläger nåede også at lave en film om *Otto Gelsted* lige inden hans død sidste år. – Det er vi lykkelige for, siger rigsbibliotekar *Palle Birkelund*. Det havde været en skam, om kommende slægter ikke kunne høre Gelsteds særprægede stemme og opleve hans herlige fremtoning. Han var en ener af den slags, der gør livet værd at leve, og det ville

*Friskmalet kaffe
hver gang...*

CIRKEL KAFFE

*er datomærket
topkvalitet*

De får friskmalet kaffe HVER gang - både når De maler selv og når De vælger færdigmalet kaffe i aromasikret pakning. Cirkel kaffe - altid samme konstante topkvalitet og fine smag! P.S. Har De forresten prøvet Guld Cirkel - den helt nye luksuskaffe, blandet af udsøgte Santos-, Costa Rica- og Colombiakager - ellers har De noget til gode, noget godt!

GULD

Færdigmalet
i aromasikret dåse

6⁷⁵
1/4 kg netto

BLÅ

1/2 kg netto 10,70

5⁴⁵
1/4 kg netto

HVID

1/2 kg netto 9,40

4⁸⁰
1/4 kg netto

RØD

1/2 kg netto 7,48

3⁹⁰
1/4 kg netto

-OG SÅ FÅR DE ENDDA DIVIDENDE

BRUGSEN

Samvirke 42. årgang

Chefredaktør: EGGERT NIELSEN, ansvarshavende. Medarbejdere: Kaj Christiansen, Pia Egholm, Poul Poulsen, Ellen Munkgaard Rasmussen, Vibeke Ramsing, Otto Riis, redaktionschef. Redaktionen adresse: Roskildevej 65, 2620 Albertslund, tlf: 64 88 11, udenbys: (01) 64 88 66. Udgiver: Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger. Tryk: Egmont H. Petersen, Gutenberghus. Samvirke påtager sig intet ansvar for manuskripter, fotografier og tegninger der uopfordret indsendes.

Det er altid
Ambassador-tid...

Hygge for to - eller flere? Ambassador portvin, sherry, madeira eller den mousserende Ambassador - altid en festlig optakt til en dejlig middag eller en slap-af-drink ved TV-tid. Prøv også Ambassador portvin, sherry og madeira i den populære MEDIUM-SERIE - det er Ambassador, når den er bedst - og billigst!

BRUGSEN

W